

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma

Mikko Nevalainen

INVESTOINTIEN TUOTTAVUUS KULJETUS- JA
MAANRAKENNUSYRITYKSESSÄ

Opinnäytetyö
Joulukuu 2018



OPINNÄYTETYÖ
Joulukuu 2018
Liiketalouden koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
013 260 600

Tekijä
Mikko Nevalainen

Nimeke
Investointien tuottavuus kuljetus- ja maanrakennusyrittäksessä

Toimeksiantaja
Yritys X

Tiivistelmä

Tässä opinnäytetyössä perehdyttiin siihen, miten kone- ja laiteinvestoinnit ovat tuottaneet kuljetus- ja maanrakennusyrittäksessä sekä kuinka kyseisen yrityksen liiketoiminta on kehittynyt 2010-luvulla. Toimeksiantajan toimialaan kuuluvat suuret investoinnit, joiden suunnittelussa ei ole käytetty perinteisiä investointilaskennan menetelmiä. Tutkimuksen kohdeyritys oli pieni kommandiittiyritys.

Opinnäytetyössä kyse oli tapaustutkimuksesta, jonka tutkimusmenetelmänä käytettiin kvantitatiivista tutkimusotetta, koska käytössä ollut taustamateriaali oli tilastollista. Työn teoreettisessa viitekehityksessä perehdyttiin tilinpäätöksiin, tilinpäätösanalyysiin sekä investointilaskentaan pääsääntöisesti toimeksiantajan näkökulmasta. Tutkimus suoritettiin tekemällä tarkastelujaksosta 2010–2017 tunnuslukuanalyysi ja vertaamalla saatuja tuloksia toisiinsa sekä toimialaan yleisesti.

Tutkimus antoi toimeksiantajalle uusia näkökulmia ja lähestymistapoja investointien suunnitteluun sekä yrityksen kannattavuuden seurantaan. Yritys toimii tällä hetkellä toimialan tunnuslukuihin nähden menestyksekkäästi. Tutkimuksessa selvisi, että yritys X:n investoinnit ovat tuottaneet erinomaisesti ja että sen vahva käyttökaterakenne on avainasemassa toimialalla menestymisessä.

Kieli
suomi

Sivuja 57

Asiasanat

taloushallinto, investointi, tilinpäätösanalyysi, tunnuslukuanalyysi



THESIS
December 2018
Degree Programme in Business
Economics

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
+358 13 260 600

Author
Mikko Nevalainen

Title
Productivity of Investments in a Transport and Earthmoving Company

Commissioned by
Company X

Abstract

The purpose of this study was to investigate how machine and device investments have produced income in a transport and earthmoving company, and how the company's business has developed in the 2010s. In the principal's industry, it is common to make large investments, which are not planned by using traditional investment calculation methods. The corporate form of the company studied in this thesis is a limited partnership.

The study was quantitative, and it was executed as a case study. The theoretical background for this study was based on the concepts and models of financial statements, financial statement analysis and investment calculation, which were mostly discussed from the principal's point of view. The research was performed by doing a statistical analysis for the period of 2010–2017 and comparing the results year by year and the company's results to the industry in general.

The study gave the principal company new perspectives to approach investment planning and to monitor its profitability. Currently, the company is doing very well compared to usual figures in the industry. The study revealed that the company X's investments have yielded excellent profits and that its strong operating profit structure plays a key role in its success in the industry.

Language

Finnish

Pages 57

Keywords

financial administration, investment, financial statement analysis, statistic analysis

Sisältö

1	Johdanto	5
1.1	Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaukset.....	6
1.2	Opinnäytetyössä käytetyt tutkimusmenetelmät.....	6
2	Tilinpäätös	8
2.1	Tilinpäätöksen rakenne.....	9
2.2	Tuloslaskelma.....	9
2.3	Tase.....	12
2.4	Tilinpäätöksen liitetiedot	16
2.5	Käyttöomaisuuden määritelmä	17
2.6	Kirjanpidon poistot	18
2.7	Käyttöomaisuuskirjanpito.....	19
3	Tilinpäätösanalyysi.....	20
3.1	Kannattavuus.....	22
3.2	Maksuvalmius	24
3.3	Vakavaraisuus	25
3.4	Suhdeluvut tilinpäätösanalyysissä	25
3.5	Suhdelukujen käyttämisen hyödyt	27
3.6	Tilinpäätöksen oikaisu	28
3.6.1	Tuloslaskelman oikaisu.....	28
3.6.2	Taseen oikaisu.....	29
4	Investointilaskenta	29
4.1	Nettonykyarvo.....	32
4.2	Sisäinen korkokanta	33
4.3	Annuiteetti.....	33
4.4	Takaisinmaksuajanmenetelmä	34
4.5	Investoinnin tuotto prosentti.....	34
4.6	Investointien suunnittelu kohdeyrityksessä	34
4.7	Investointien rahoitus.....	35
5	Tutkimuksen toteutus ja tulokset.....	37
5.1	Tutkimuksen toteutus.....	37
5.2	Tutkimuksen tulokset	38
5.2.1	Liikevoittoprosentti	38
5.2.2	Nettotulosprosentti.....	41
5.2.3	Käyttökateprosentti	42
5.2.4	Kokonaispääoman tuotto prosentti	43
5.2.5	Suhteellinen velkaantuneisuusprosentti.....	44
5.3	Tuloksien vertailu.....	46
5.3.1	Liikevoittoprosentti verrattuna mediaaneihin.....	46
5.3.2	Nettotulosprosentti verrattuna mediaaneihin	47
5.3.3	Käyttökateprosentti verrattuna mediaaneihin.....	47
5.3.4	Kokonaispääoman tuotto prosentti verrattuna mediaaneihin	48
5.3.5	Suhteellinen velkaantuneisuusprosentti verrattuna mediaaneihin	49
6	Johtopäätökset ja pohdinta	49
6.1	Johtopäätökset	50
6.2	Pohdinta	53
6.3	Jatkotutkimuskohteita	54
	Lähteet.....	56

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, kuinka liiketoiminnan kone- ja laiteinvestoinnit näkyvät tilinpäätöksen keskeisissä tunnusluvuissa kuljetus- ja maanrakennusyrityksessä. Tutkimuksen kohteena on pk-yritys, joka työllistää tällä hetkellä kaksi henkilöä, yrittäjän itsensä sekä yhden ulkopuolisen työntekijän. Yrityksen toimiala on maanrakennus- sekä kuljetusliiketoiminta, joista etenkin maanrakennus on erittäin kausiluonteista ja molempien toimialojen kone- sekä laiteinvestoinnit ovat hyvin suuria.

Kuljetus- ja maanrakennusalalla toimivan yrityksen liiketoiminta on omanlaistaan palveluliiketoimintaa. Eri asiakkaiden tarpeiden tunnistaminen, tilausten sekä toiveiden vastaanotto sekä näiden mukaan tapahtuvat toimenpiteet, kuten siirtäminen, kuljettaminen tai rakentaminen, synnyttävät palvelua ja täten myös toimivat osana yrityksen palveluliiketoimintaa.

Palveluliiketoiminta kattaa yli puolet maailmanlaajuisesta bruttokansantuotteesta (OECD 2017, 9). Palveluliiketoiminnassa on keskeistä olla käsitys asiakkaan tarpeista ja siitä, millaista arvoa palvelulle halutaan yhdessä asiakkaan kanssa luoda (Helander, Kujala, Lainema & Pennanen 2013, 11). Kun yritys harjoittaa palveluliiketoimintaa, asiakkaille ei toimiteta ainoastaan heidän konkreettisesti ostamaansa tuotetta, vaan heille pyritään tarjoamaan sen lisäksi prosesseja, jotka tukevat asiakkaiden arvon tuottamista (Grönroos, Hyötyläinen, Apilo, Korhonen, Malinen, Piispa, Ryytänen, Salkari, Tinnilä & Helle 2007, 32–33). Yrityksen kehittäessä palvelujaan saavutetaan mahdollisesti kilpailuetua muilla toimialalla toimiviin yrityksiin, koska tällä tavalla pystytään vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeisiin (Hyötyläinen & Nuutinen 2010, 239-240). Jotta yritys pystyy toimimaan palveluliiketoiminnassaan asiakaslähtöisesti, se edellyttää oman palvelun merkityksen sekä asiakkaiden liiketoiminnan ymmärtämistä, joka korostuu varsinkin yritysten välisessä B2B-kaupassa (Arantola & Simonen 2009, 37).

Yrityksen yhtiömuoto on kommandiittiyhtiö. Opinnäytetyössä määritetään keskeisimmät tilinpäätöksen tunnusluvut aikaväliltä 2010–2017. Työssä tehdään tältä aikaväliltä trenditarkastelu, jonka avulla tutkitaan, miten kone- ja laiteinvestoinnit ovat tuottaneet ja kuinka yrityksen liiketoiminta on kehittynyt. Tarkoituksena on verrata tunnuslukujen muutoksia sekä koneinvestointien vaikutuksia tilinpäätöksen antamaan informaatioon, kuten liikevoittoprosenttiin. Opinnäytetyössä tutkitaan tunnuslukujen avulla kone- ja laiteinvestointien synnyttämiä tuottoja liiketoiminnassa 2010-luvulla.

1.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaukset

Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää, miten yritys X:n koneinvestoinnit ovat tuottaneet vuosina 2010–2017 ja kuinka liiketoiminta on kehittynyt. Koneinvestointien tuottoja, liiketoiminnan kannattavuutta sekä kehitystä tutkitaan liikevoittoprosentin, käyttökateprosentin, nettotulosprosentin, yrityksen koko pääoman tuottoasteen sekä suhteellisen velkaantuneisuusprosentin avulla. Jokaista tunnuslukua kohden on tehty kaavio havainnoinnin helpottamiseksi. Tavoitteena on saada selkeä kuva yritystoiminnan kehittymisestä sekä sen muutoksista 2010-luvulla. Opinnäytetyössä keskitytään ainoastaan muutamiin tilinpäätösanalyysissä käytettäviin kannattavuuden sekä vakavaraisuuden tunnuslukuihin, kuten liikevoittoprosenttiin, oman pääoman tuottoprosenttiin sekä suhteelliseen velkaantuneisuusprosenttiin. Tutkimuksessa käsiteltiin myös maksuvalmiuden tunnuslukuja, mutta niitä ei käytetty tutkimuksessa, koska ne eivät tarjonneet olennaista tietoa. Keskityin kannattavuuden ja vakavaraisuuden tunnuslukuihin siitä syystä, että niiden avulla yrityksestä saatava informaatio vastaa kaikista keskeisimmistä tutkimukseni tavoitista.

1.2 Opinnäytetyössä käytetyt tutkimusmenetelmät

Tutkimus toteutetaan laskemalla yrityksen tilinpäätöksistä keskeiset tunnusluvut prosenttimuodossa ja vertailemalla niitä toisiinsa sekä toimialan mediaaneihin eri vuosina. Tilinpäätöksistä laskettavat tunnusluvut ovat liikevoittoprosentti liikevaihdosta, koko pääoman tuottoprosentti, käyttökateprosentti, nettotulosprosentti

sekä suhteellinen velkaantuneisuusprosentti. Tutkimuksessa on kyse tapaustutkimuksesta ja se suoritetaan kvantitatiivista lähestymistapaa käyttäen, koska tutkimuksen perustana oleva aineisto on tilastollista. Tutkimuksessa hyödynnetään tilinpäätösanalyysin teoriaa.

Kvantitatiivinen lähestymistapa tarkoittaa sitä, että siinä tutkitaan numeeriseen tilastoaineistoon liittyviä ongelmia. Näitä ongelmia ovat esimerkiksi tulosten tulkinta, tilastoaineiston esittäminen, analyysin tekeminen sekä aineiston muokkaaminen ja kerääminen. (Kallio, Korhonen & Salo 2012, 62.) Kansankielellä ilmaistuna tilastotiede voidaan kuvata numeroiden hyödyntämisenä. Tutkinnan kohteena olevaa aineistoa käsitellään numeroiden kautta erilaisia matemaattisia toimenpiteitä hyödyntäen. Koko tutkimustapa perustuu tilastotieteen käyttämiseen. Tilastotieteessä keskeisiä käsitteitä ovat tilastotiede sekä tilasto, joiden erot on hyvä määritellä. Tilastotieteessä pyritään tutkimaan ja analysoimaan eri keinoin kerättyjä aineistoja, luomaan niistä johtopäätöksiä, määrittämään todennäköisyyksiä sekä ennakoimaan mahdollisia muutoksia. Kyseessä on tieteenala, joka kuvataan numeerisen ja empiirisen tietoaaineiston hankinnan suunnitteluksi, tietojen keräämiseksi, esittämiseksi ja analysoinniksi. Sitä pidetään tutkijan apuvälineenä, kun tutkimustuloksia muokataan ymmärrettävään muotoon eri lukijoita varten. (Valli 2015, 15-16.)

Tilaston puolestaan voidaan määritellä olevan tietoa tai esitys, joka on saatu aikaiseksi yhdistelemällä yksittäistapauksia, jotka ovat ilmaistu erilaisina lukusarjoina. Tilastoa voidaan pitää siis monien yksittäisten tapausten pohjalta laadittuna yhteenvetona. Tämä tarkoittaa yksinkertaisimmillaan sitä, että tilastoissa esiintyvät tiedot tai numerosarjat esitetään kuvioiden tai taulukoiden muodossa. (Valli 2015, 15.)

Tutkimuksen tekemisen jälkeen arvioidaan tutkimuksen reliabiliteettia sekä validiteettiä. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen kykyä ei-sattumanvaraisten tulosten antamiseksi, toisin sanoen arvioidaan tulosten pysyvyyttä eri mittauksien välillä. Reliabiliteettiin liittyy vahvasti tutkimuksen toistettavuus, jolloin tutkimuksesta saadaan mahdollisimman tarkka ja luotettava, kun mittaus ei ole riippuvainen tutkimuksen suorittajasta. (Vilkkä 2007, 149.)

Validiteetti tarkoittaa suoritettun tutkimuksen kykyä mitata sitä, mitä oli tarkoituksena mitata. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, kuinka tutkija on onnistunut siirtämään tutkimuksessa käytetyn teoriaosuuden ajatuskokonaisuuden sekä käsitteet lomakkeeseen eli mittariin. Tutkimuksen validiuden voidaan sanoa olevan hyvä, mikäli tutkijalta puuttuvat systemaattiset virheet eikä hän ole joutunut harhaan esimerkiksi käsitteiden osalta. (Vilkkä 2007, 150.)

2 Tilinpäätös

Liiketoimintaa harjoittavalla yrityksellä on sen omistuksesta sekä koosta riippuen useita eri sidosryhmiä, joiden tarpeet yrityksestä saatavan taloudellisen informaation suhteen ovat erilaisia. Vuosittain julkaistavat tilinpäätökset ovat keskeisin informaation lähde, kun tulkitaan yrityksen taloudellisia toimintaedellytyksiä ja taloudellista tilaa. Tilinpäätökset laaditaan juoksevan kirjanpitoaineiston perusteella niin, että ne antavat oikean ja riittävän kuvan yrityksen taloudellisesta asemasta ja tuloksesta. Koska tilinpäätökseen kuuluvien tuloslaskelman ja taseen yksittäisistä, rahamääräisistä eristä ei vielä sinänsä saada kovin paljoa informaatiota, tarvitaan tunnuslukuja. Niiden avulla voidaan tiivistää tilinpäätöksen tarjoama informaatio niin, että yrityksen taloudellisia tapahtumia pystytään vertailemaan. (Salmi 2012, 120-121.)

Tässä opinnäytetyössä tietoperustana käytetään kohdeyrityksen eri vuosien tilinpäätöksiä, joihin liittyy oleellisesti tilinpäätösanalyysin ymmärtäminen. Tilinpäätösanalyysin avulla arvioidaan yrityksen taloudellista tilaa päätöksenteon tueksi. Päätöksiä tehtäessä analyysin kohteena olevaa yritystä verrataan toisiin toimialalla toimiviin yrityksiin. Lisäksi yritystä verrataan sen aikaisempina vuosina tekemään tulokseen. Tilinpäätösanalyysi mahdollistaa vertailtavuuden eri vuosien välillä, mikä tekee siitä erittäin hyödyllisen työkalun, jolla voidaan arvioida yrityksen taloudellista tilaa. Tilinpäätösanalyysi ilmaisee yrityksen taloudellisen tilan sekä aseman hyvin kattavasti, minkä vuoksi se on keskeisessä asemassa yrityksen taloutta arvioitaessa. Lisäksi tilinpäätösanalyysi mahdollistaa vaivattoman arvioinnin esimerkiksi yrityksen kannattavuutta, toiminnan kasvua sekä erinäisiä liiketoimintaan liittyviä riskejä kohtaan, jotka ovat oleellisia tietoja yrityksen eri päätöksentekotilanteissa. (Kallunki 2014, 12-13.)

2.1 Tilinpäätöksen rakenne

Tilinpäätöksen rakenne on tarkasti määritelty kirjanpitolaissa, eli jokaiseen tilinpäätökseen on sisällytettävä laissa määrätyt tiedot. Opinnäytetyön kohteena olevan yrityksen tilinpäätökset koostuvat tuloslaskelmasta, taseesta sekä tilinpäätöksen liitetiedoista. Vuonna 1997 annetun kirjanpitolain (1336/1997) mukaisesti rahoituslaskelma sekä toimintakertomus voidaan jättää laatimatta, koska kyseessä ei ole julkinen osakeyhtiö eivätkä ehdot toimintakertomuksen laatimiselle täyty.

Tilinpäätöksestä saatava keskeinen taloudellinen informaatio koostuu erilaisista tilinpäätöslaskelmista. Yleisimmät näistä ovat tulos-, tase- ja rahavirtalaskelmat sekä näitä täydentävät liitetiedot. Kyseiset laskelmat raportoivat rahamääräisistä taloudellisista seuraamuksista koskien yrityksen investointeja ja rahoitustoimintoja sekä tuottavat raportin yrityksen operatiivisesta toiminnasta ja strategiasta. (Seppänen 2011, 15.)

Tilinpäätöksessä on esitettävä tiedot kahdelta eri tilikaudelta, eli päättyneeltä tilikaudelta ja sitä edeltäneeltä tilikaudelta. Ne on esitettävä niin vertailukelpoisina kuin vain suinkin on mahdollista. Tämän tarkoituksena on helpottaa kahden eri tilikauden vertailemistä keskenään. (Vilkkumaa 2010, 22.)

Tilinpäätöksen tarkoitus on antaa tietoa yrityksen tuloista, menoista ja tuloksesta eli taloudellisesta suorituksesta tilikauden aikana sekä taloudellisesta asemasta, johon kuuluvat yrityksen varat, velat ja oma pääoma. Tilinpäätösinformaatiosta on laajalti hyötyä, mutta sen kolme keskeisintä tehtävää ovat päätöksenteon tukeminen, yritystoiminnan ohjauksen tehostaminen sekä sopimusehtojen valvonnan tehostaminen ja ohjaaminen. (Seppänen 2011, 16.)

2.2 Tuloslaskelma

Tilinpäätöksessä ilmoitettava tuloslaskelma (kuva 1.1) kuvaa yrityksen varsinaisen toiminnan tekemää tulosta yrityksen tilikauden aikana. Tuloslaskelmaan on

kirjattu tilikauden ajalta kaikki tuotto- sekä kuluerät, joiden erotuksen kautta saadaan laskettua yrityksen tilikauden tulos. (Kallunki 2014, 31.)

Tuloslaskelmakaavoja on viisi erilaista, jotka jaotellaan kululajikohtaisiksi, toimintokohtaisiksi, kiinteistön, ammatinharjoittajan, tai aatteellisen yhteisön ja säätiön tuloslaskelmiksi. Kululajipohjainen tuloslaskelmakaava on yleisin kaikkien kirjanpitovelvollisten keskuudessa, jotka harjoittavat liiketoimintaa. (Tuomi-Sorjonen & Kosonen 2015, 183.)

Tuloslaskelman tulkintaa helpottaa huomattavasti, mikäli siinä on esitetty vain ne tiedot, jotka ovat säädetty pakollisiksi. Mikäli tuloslaskelmaa laadittaessa laskelma paisuu useammalle kuin yhdelle sivulle, on selkeämpi vaihtoehto yhdistellä laskelmassa esitettyjä eriä ja esittää tarkemmat erittelyt lopuksi erillisissä tilinpäätöksen liitetiedoissa. (Siikavuo 2016, 49-50.)

TULOSLASKELMA

	(Tilikausi)		(Edellinen tilikausi)	
	-	-	-	-
LIIKEVAIHTO	0,00		0,00	
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	+/-	0,00	+/-	0,00
Valmistus omaan käyttöön (+)	0,00		0,00	
Liiketoiminnan muut tuotot	0,00		0,00	
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	0,00		0,00	
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-/+	0,00	-/+	0,00
Ulkopuoliset palvelut	<u>0,00</u>	- 0,00	<u>0,00</u>	- 0,00
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	0,00		0,00	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	0,00		0,00	
Muut henkilösivukulut	<u>0,00</u>	- 0,00	<u>0,00</u>	- 0,00
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	0,00		0,00	
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä	0,00		0,00	
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset	<u>0,00</u>	- 0,00	<u>0,00</u>	-
Liiketoiminnan muut kulut	-	<u>0,00</u>	-	<u>0,00</u>
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	0,00		0,00	
Rahoitustuotot ja -kulut				
Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä	0,00		0,00	
Tuotot osuuksista omistusyhteisyrityksissä	0,00		0,00	
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista				
Saman konsernin yrityksiltä	0,00		0,00	
Muilta	0,00		0,00	
Muut korko- ja rahoitustuotot				
Saman konsernin yrityksiltä	0,00		0,00	
Muilta	0,00		0,00	
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	-	0,00	-	0,00
Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista	-	0,00	-	0,00
Korkokulut ja muut rahoituskulut				
Saman konsernin yrityksille	-	0,00	-	0,00
Muille	-	<u>0,00</u> +/- <u>0,00</u>	-	<u>0,00</u> +/- <u>0,00</u>
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	0,00		0,00	
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot	0,00		0,00	
Satunnaiset kulut	-	<u>0,00</u> +/- <u>0,00</u>	-	<u>0,00</u> +/- <u>0,00</u>
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖS-SIIRTOJA JA VEROJA	0,00		0,00	
Tilinpäättösiirrot				
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-/+	0,00	-/+	0,00
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	-/+	<u>0,00</u> +/- <u>0,00</u>	-/+	0,00 +/- 0,00
Tuloverot				
Tilikauden verot	-	0,00	-	0,00
Laskennalliset verot	-	<u>0,00</u> - 0,00	-	<u>0,00</u> - 0,00
Muut välittömät verot	-	<u>0,00</u>	-	<u>0,00</u>
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	<u>0,00</u>		<u>0,00</u>	

Kuva 1.1 Tuloslaskelma. Kirjanpitolautakunnan KILAn yleisohje 21.11.2006

2.3 Tase

Tilinpäätöksessä tase ilmoittaa yrityksen rahoituksellisen aseman juuri tiettyinä hetkenä, kuten tilinpäätöspäivänä, joka on monessa yrityksessä yleensä vuoden viimeinen päivä. Taseessa ilmoitetaan yrityksen kokonaisvarallisuus suhteutettuna omaan pääomaan sekä velkoihin. Sekä taseen että tuloslaskelman laatimiseen tarvittavat kaavat ovat tarkoin säädeltyjä kirjanpitoasetuksen (1339/1997) luvussa yksi. Taseen kautta ilmenee myös yhtiön tilikauden tulos, ja taseeseen kerrytetään kumulatiivisesti useamman eri tilikauden tulokset. Taseen ja tuloslaskelman tuloksien on täsmättävä toisiinsa tilikausittain. (Siikavuo 2016, 91.)

Tase jaetaan kahteen eri osaan: vastaavaan ja vastattavaan. Taseen vastaavat jaetaan vielä kahteen eri pääryhmään, jotka ovat pysyvät ja vaihtuvat vastaavat. Jaottelu perustuu käyttötarkoitukseen ja toiminnan luonteeseen. Taseen toinen puoli, vastattavaa, jaetaan myöskin kahteen eri pääryhmään: omaan pääomaan sekä vieraaseen pääomaan. (Siikavuo 2016, 91.)

T A S E

	(Tilikauden päättymispäivä)		(Edellisen tilikauden päättymispäivä)	
	-----	-----	-----	-----
Vastaavaa				
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Aineettomat hyödykkeet				
Kehittämismenot	0,00		0,00	
Aineettomat oikeudet	0,00		0,00	
Liikearvo	0,00		0,00	
Muut pitkävaikutteiset menot	0,00		0,00	
Ennakkomaksut	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet				
Omistettut	0,00		0,00	
Vuokraoikeudet	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Rakennukset ja rakennelmat				
Omistettut	0,00		0,00	
Vuokraoikeudet	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Koneet ja kalusto	0,00		0,00	
Muut aineelliset hyödykkeet	0,00		0,00	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>
0,00				0,00
Sijoitukset				
Osuudet saman konsernin yrityksissä	0,00		0,00	
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	0,00		0,00	
Osuudet omistusyhteisyhteisöissä	0,00		0,00	
Saamiset omistusyhteisyhteisöiltä	0,00		0,00	
Muut osakkeet ja osuudet	0,00		0,00	
Muut saamiset	0,00		0,00	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Vaihto-omaisuus	0,00		0,00	
Aineet ja tarvikkeet	0,00	0,00	0,00	0,00
Keskeneräiset tuotteet	0,00		0,00	
Valmiit tuotteet/Tavarat	0,00		0,00	
Muu vaihto-omaisuus	0,00		0,00	
Ennakkomaksut	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Saamiset				
Pitkäaikaiset				
Myyntisaamiset	0,00		0,00	
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset omistusyhteisyhteisöiltä	0,00	0,00	0,00	0,00
Lainasaamiset	0,00		0,00	
Laskennalliset verosaamiset	0,00		0,00	
Muut saamiset	0,00		0,00	
Siirtosaamiset	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Lyhytaikaiset				
Myyntisaamiset	0,00		0,00	
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset omistusyhteisyhteisöiltä	0,00	0,00	0,00	0,00
Lainasaamiset	0,00		0,00	
Laskennalliset verosaamiset	0,00		0,00	
Muut saamiset	0,00		0,00	
Siirtosaamiset	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Rahoitusarvopaperit				
Osuudet saman konsernin yrityksissä	0,00		0,00	
Muut osakkeet ja osuudet	0,00		0,00	
Muut arvopaperit	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Rahat ja pankkisaamiset				
Vastaavaa yhteensä		<u>0,00</u>	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>

Kuva 1.2 Tase, vastaavaa. Kirjanpitolautakunnan KILAn yleisohje 21.11.2006

Taseen vastaavaa-puolella (kuva 1.2) esitetään kaikki yrityksen varat. Pysyvissä vastaavissa ilmoitetaan erät, jotka ovat tarkoitettuja tuottamaan tuloa useana eri tilikautena. Näitä eräitä ovat esimerkiksi koneet ja kalusto, rakennukset ja rakennelmat sekä maa- ja vesialueet. Vaihtuvat vastaavat koostuu useasta eri erästä, joita ovat vaihto-omaisuus, saamiset, rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Vaihto-omaisuuteen kirjataan suoraan myyntiä varten hankitut tuotteet sekä myytävien tuotteiden valmistamisessa tarvittavat tarvikkeet ja raaka-aineet. (Tuomi-Sorjonen & Kosonen 2015, 188.)

Saamiset jaotellaan pitkä- sekä lyhytaikaisiin saamisiin. Yli vuoden kuluttua erääntyvät saamiset ovat pitkäaikaisia. Myyntisaamiset ovat yrityksen tuotteiden tai palveluiden myynnistä toteutuneita saamisia. Muita saamisia voivat esimerkiksi olla palkkaennakot, joita on maksettu työntekijöille tai mahdolliset verohallinnolta palautuksena tulevat arvonlisäverosaamiset. Siirtosaamisia syntyy, kun tuloja ja menoja jaksotetaan tilinpäätöstä laadittaessa suoriteperusteiseksi. Näistä yleisin on vakuutusmaksu, joka on maksettu vakuutuskauden alkaessa ja josta osa kohdistuu myös toiselle tilikaudelle. (Tuomi-Sorjonen & Kosonen 2015, 188.)

Vastaavaa-puolen viimeiset kaksi erää ovat rahat ja pankkisaamiset sekä rahoitusarvopaperit. Rahoitusarvopaperit ovat sellainen erä, johon yritys on laittanut kassavarojaan tilapäisesti. Arvopapereita voidaan pitää myös pidempiaikaisina instrumentteina, mikäli yritys sijoittaa niihin varoja, joita sen on tarkoitus käyttää myöhemmin esimerkiksi rahoittamaan investointeja. Rahoihin ja pankkisaamisiin kuuluvat pankkitileillä olevat rahat sekä käteinen raha. (Niskanen & Niskanen 2003, 46.)

T A S E

	(Tilikauden päättymispäivä)		(Edellisen tilikauden päättymispäivä)	
	-----	-----	-----	-----
Vastattavaa				
OMA PÄÄOMA				
Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma		0,00		0,00
Ylikurssirahasto	0,00		0,00	
Arvonkorotusrahasto	0,00		0,00	
Käyvän arvon rahasto	0,00		0,00	
Vararahasto		0,00		0,00
Muut rahastot				
Yhtiöjärjestyksen/Sääntöjen mukaiset rahastot	0,00		0,00	
Muut rahastot	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Edellisten tilikausien voitto (tappio)		0,00		0,00
Tilikauden voitto (tappio)		0,00		0,00
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ				
Poistoero	0,00		0,00	
Vapaaehtoiset varaukset		<u>0,00</u>		<u>0,00</u>
		0,00		0,00
PAKOLLISET VARAUKSET				
Eläkevaraukset	0,00		0,00	
Verovaraukset	0,00		0,00	
Muut pakolliset varaukset		<u>0,00</u>		<u>0,00</u>
		0,00		0,00
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen				
Pääomalainat		0,00		0,00
Joukkovelkakirjalainat	0,00		0,00	
Vaihtovelkakirjalainat	0,00		0,00	
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00		0,00	
Eläkelainat	0,00		0,00	
Saadut ennakot	0,00		0,00	
Ostovelat	0,00		0,00	
Rahoitusvekselit	0,00		0,00	
Velat saman konsernin yrityksille		0,00		0,00
Velat omistusyhteisy yrityksille	0,00		0,00	
Laskennalliset verovelat	0,00		0,00	
Muut velat	0,00		0,00	
Siirtovelat	<u>0,00</u>	0,00	<u>0,00</u>	0,00
Lyhytaikainen				
Pääomalainat		0,00		0,00
Joukkovelkakirjalainat	0,00		0,00	
Vaihtovelkakirjalainat	0,00		0,00	
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00		0,00	
Eläkelainat	0,00		0,00	
Saadut ennakot	0,00		0,00	
Ostovelat	0,00		0,00	
Rahoitusvekselit	0,00		0,00	
Velat saman konsernin yrityksille		0,00		0,00
Velat omistusyhteisy yrityksille	0,00		0,00	
Laskennalliset verovelat	0,00		0,00	
Muut velat	0,00		0,00	
Siirtovelat	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
Vastattavaa yhteensä		<u>0,00</u>		<u>0,00</u>

Kuva 1.3 Tase, vastattavaa. Kirjanpitolautakunnan KILAn yleisohje 21.11.2006

Taseessa ilmoitettavat vastattavaa-puolen erät kertovat yrityksen velat sekä vastuut, jotka ovat voimassa tilinpäätöspäivänä. Periaatteessa vastattavaa-puoli on kuvaus siitä, mistä yritys on hankkinut varat rahoittaakseen toimintansa. (Ikäheimo, Malmi & Walden 2012, 69.)

Taseen vastattavaa-puolella (kuva 1.3) ilmoitetaan ensin yrityksen oma ja vieras pääoma sekä tilinpäätössiirtojen kertymä. Oman pääoman esitystapa taseessa vaihtelee eri yhtiömuotojen mukaan. Opinnäytetyön kohteena olevan yrityksen

yhtiömuodon ollessa kommandiittiyhtiö on kirjanpidossa oltava oma tili kunkin yhtiömiehen omalle pääomalle. Vastuunalaiselta yhtiömieheltä panokseksi riittää työpanos, joka jätetään merkitsemättä kirjanpitoon. Äänettömän yhtiömiehen on aina suoritettava jonkin suuruinen omaisuuspanos. (Tuomi-Sorjonen & Kosonen 2015, 13, 188.)

Vastattavaa-puolella taseessa ilmaistaan myös tilinpäätössiirtojen kertymä, joka jakautuu kahteen osaan: kertyneeseen poistoeroon sekä vapaaehtoiisiin varauksiin. Kertynyt poistoero on syntynyt suunnitelman mukaisten poistojen ylityksistä, joita tehdään useasti verotukseen liittyvistä syistä tilinpäätöksissä. Vapaaehtoiset varaukset syntyvät myös samoista syistä. (Tuomi-Sorjonen & Kosonen 2015, 188.)

Vieras pääoma jaotellaan myöskin kahteen osaan: pitkäaikaiseksi sekä lyhytaikaiseksi. Yli vuoden päästä erääntyvät velat ovat pitkäaikaisia, kaikki alle vuodessa erääntyvät ovat puolestaan lyhytaikaisia. Mahdollisia muita velkoja voivat olla esimerkiksi ennakonpidätys- ja sosiaaliturvamaksuvelka. Siirtovelat johtuvat myös tulojen ja menojen jaksottamisesta niille kuuluvalla tilikaudella, joita voivat olla etukäteen saatu vuokratulo, joka kohdistuu seuraavaan tilikauteen. (Tuomi-Sorjonen & Kosonen 2015, 188-189.)

2.4 Tilinpäätöksen liitetiedot

Yrityksen tilinpäätöksen on annettava oikea ja riittävä kuva yrityksen taloudellisesta asemasta ja tuloksesta. Tämän vuoksi tarvittavat lisätiedot on ilmoitettava liitetiedoissa. Liitetiedoissa ei ole välttämätöntä esittää edellisiltä vuosilta vertailutietoja, mutta mahdollisimman kattavan kuvan antamiseksi se on kuitenkin hyödyllistä. Liitetietojen antamisesta on erilaisia vaatimuksia riippuen yhtiömuodosta. Liitetiedoissa voidaan käsitellä esimerkiksi tilinpäätöstä laadittaessa käytettyjä arvostus- ja jaksotusperiaatteita ja menetelmiä, antaa selvitys suunnitelman mukaisista poistoista, esittää arvonkorotusten periaatteet sekä tapauskohtaiset arvonnäjäytysmenetelmät. Mikäli tuloslaskelmassa ei ole eritelty tilikaudelle kuuluvia palkkoja, palkkioita, eläkekuluja tai muita henkilösivukuluja, ne esitetään tilinpäätöksen liitetiedoissa. (Tuomi-Sorjonen & Kosonen 2015, 189-190.)

Tilinpäätöksen liitetiedot sisältävät kustannukset eriteltyinä, ja ne sisältävät yksityiskohtaisempaa tietoa tilinpäätöksessä raportoitujen erilaisten erien sisällöstä. Liitetiedot tarjoavat tietoa tekijöistä ja eristä, kuten taseen ulkopuolisista veloista tai vastuista, joiden vaikutusta ei ole tilinpäätöslukuihin sisällytetty. (Seppänen 2011, 58.)

2.5 Käyttöomaisuuden määritelmä

Elinkeinoverolain (EVL) 12 §:n mukaan käyttöomaisuudeksi luokitellaan elinkeinossa hyödykkeet, jotka ovat tarkoitettu pysyvään käyttöön. Kalusto ja koneet, patentit, rakennukset, kaivokset, soranottopaikat ja muut vastaavanlaiset hyödykkeet ovat kuluva käyttöomaisuutta. Käyttöomaisuuteen kuuluvat siis esimerkiksi koneet ja laitteet sekä muut hyödykkeet, joita voidaan käyttää useita kertoja liiketoiminnassa. (Ossa 2014, 140-141.)

Tutkimuksen kohteena olevan yrityksen käyttöomaisuus koostuu kolmesta eri kalustotilistä, joita ovat ”Koneet ja kalusto alv 24%”, ”Koneet ja kalusto alv 0%” sekä ”Kalusto alv 24%”. Taseessa erät sijoittuvat tilinpäätöksen taseen vastaavaapuolelle (kuva 1.2) otsikon *Pysyvät vastaavat* alle.

EVL 8.1 §:n 2 kohdan mukaisesti käyttöomaisuuden hankintamenot ovat vähennyskelpoisia verotuksessa (Ossa 2014, 156). Yritys voi tehdä kirjanpidossaan poiston ensimmäisen kerran vasta sinä verovuotena, kun kyseinen hyödyke on otettu käyttöön (Tomperi 2017, 126). Tutkimuksen kohteena oleva yritys voi siis esimerkiksi vähentää vuonna 2017 hankitun koneen verotuksessa vasta seuraavana vuonna, jos kone otetaan käyttöön vuonna 2018.

Menojen vähennyskelpoisuutta käsitellessä mikään verovähennys ei yleensä ole vielä perusteltu silloin, kun yritys vasta hankkii uuden käyttöomaisuushyödykkeen, kuten uuden kaivinkoneen. Tässä vaiheessa puhutaan vasta yrityksen rahavarojen uudelleensijoittamisesta. Kaikkien liiketoiminnassa käytettävien kuluvien käyttöomaisuushyödykkeiden arvo laskee niiden ollessa käytössä, ja tämä arvonaleneminen on saatava vähennettyä verotuksessa oikean tuloksen näyttämiseksi. Tällöin käsitellään hankintamenon jaksottamista, jonka sääntelyä varten

on luotu poistosäännökset. Poistot muodostuvat siitä, että vähennyskelpoinen hankintameno jaetaan niiden eri vuosien kuluksi, jolloin kaivinkonetta voidaan taloudellisesti käyttää.

2.6 Kirjanpidon poistot

Poistot tarkoittavat yrityksen pysyvien vastaavien hankintamenojen vähennystä vuosikuluina yrityksen tuloslaskelmassa. Pysyvät vastaavat ovat yrityksen pitkäaikaiseen käyttöön tarkoitettua omaisuutta, joiden odotetaan tuottavan tuloa useampana kuin yhtenä tilikautena. (Jormakka, Koivusalo, Lappalainen & Niskanen 2015, 73.)

Pysyvien vastaavien hankinta vaikuttaa yrityksen tuloksen muodostumiseen usealla tilikaudella, joten siitä koitunutta hankintamenoa ei voida kirjata kokonaan kuluksi sillä tilikaudella, jolla investointi on tehty. Tällöin hankintameno jaksotetaan suunnitelman mukaisiksi poistoiksi investoinnin vaikutusajaksi. (Tomperi 2016, 36.)

Kirjanpitolain mukaan pienet kirjanpitovelvolliset noudattavat poistojensa osalta verolakien maksimipoistoja. Poistot tehdään kokonaisvaltaisesti koneista ja kalustosta niiden jäännösarvon mukaisesti. Kone- ja kalustohankinnat, niiden ylläpito- ja huoltokustannukset sekä myynnit kirjataan lisäyksiksi ja vähennyksiksi kalustotilille, joten poistoja ei tarvitse erikseen selvittää esimerkiksi hyödykkeestä luovuttaessa. (Salmi & Rekola-Nieminen 2005, 36.)

Kun hankitaan hyödyke, joka kuuluu taseen pysyviin vastaaviin, syntyy kulu, joka pitää ohjata niille tilikausille, jolla siitä saadaan yritykselle tuottoa. Tällöin yrityksen tulee arvioida investoinnin hankintahinta, sen jäännösarvo sekä vaikutusaika ja poistomenetelmä, jota käytetään kulun ohjaamiseksi investoinnin tuottaville tilikausille. Tällaista arviointia kutsutaan yrityksen poistosuunnitelmaksi. (Ikäheimo ym. 2012, 85.)

Poistot tehdään aina kirjallisen suunnitelman mukaan, joka esitetään tilinpäätöksen liitetiedoissa. Suunnitelma voidaan laatia joko hyödykeryhmittäin tai hyödykkeittäin. Mikäli jonkin hyödykkeen hankintameno on todella suuri tai sen taloudellinen pitoaika on merkittävän paljon muita pidempi, on silloin laadittava hyödykekohtainen poistosuunnitelma. (Tuomi-Sorjonen & Kosonen 2015, 135.)

Poistomenetelmänä on mahdollista käyttää myös tasapoistoa, mikäli investoitu hyödyke vaikuttaa yrityksen tuloksen muodostumisessa yhtä suuresti kunakin poistoajan vuotena (Tomperi 2002, 48).

2.7 Käyttöomaisuuskirjanpito

Käyttöomaisuuskirjanpidolla tarkoitetaan tilinpäätöksen taseen vastaavaa-puolella olevia pysyviä ja vaihtuvia vastaavia. Ne jaotellaan sen mukaisesti, kuinka kauan kunkin tietyn hyödykkeen oletetaan olevan yritykselle hyödyksi. Taseen pysyviin vastaaviin luokitellaan se omaisuus, jonka tarkoitus on tuottaa yritykselle tuloa useana eri tilikautena. Vaihtuviin vastaaviin kuuluvat puolestaan vaihtomaisuus, eri saamiset kuten rahat ja pankkisaamiset tai myyntisaamiset sekä rahoitusarvopaperit. (Salmi & Rekola-Nieminen 2005, 30–31.)

Pysyviin vastaaviin kirjattuja omaisuuseriä käytetään yrityksen tulon hankkimiseksi, eikä niitä ole tarkoitettu välttämättä luovutettaviksi eteenpäin. Vaihtuvissa vastaavissa olevien hyödykkeiden tarkoitus on myöskin tuottaa tuloja tai yhden tilikauden aikana säilyttää varallisuusarvoja. Vaihtuvat vastaavat ovat siis rahoitus- ja vaihto-omaisuutta, joiden tarkoitus on olla vaihdettavissa tai edelleen luovutettavissa. (Ikäheimo ym. 2012, 85, 89.)

Käyttöomaisuuskirjanpidolla on tärkeä merkitys esimerkiksi tilinpäätöstä varmentamaan laadittavan tase-erittelyn osalta. Tase-erittelyissä on käsitelty yksityiskohtaisesti kaikkien taseessa ilmoitettujen erien sisältö tai vastaavasti jokin dokumentti, joka vahvistaa kyseisen tilin saldon. Tase-erittelyjä ei sisällytetä suoraan tilinpäätökseen, koska ne eivät ole julkisia. (Tuomi-Sorjonen & Kosonen 2015, 192.)

3 Tilinpäätösanalyysi

Tilinpäätösanalyysiä käytetään yrityksen rahoituksen, kannattavuuden ja taloudellisten toimintaedellytysten mittaamiseen ja arviointiin tilinpäätöksestä saatavan informaation pohjalta. Vertailuperusteina käytetään analyysin suorittavan tahon itse määrittämiä tavoitteita tai toisia samalla toimialalla operoivia yrityksiä. Parhaassa tapauksessa tilinpäätösanalyysissä yhdistyvät tilinpäätöksen tunnusluvut, näiden muutokset sekä näihin muutoksiin johtaneiden tapahtumien syy-seuraussuhteen analysoiminen. (Niskanen & Niskanen 2003, 8.)

Yrityksen tilinpäätösanalyysissä vertaillaan kohdeyrityksen taloudellista asemaa eri ajankohtina tai vastaavasti verrataan samalla toimialalla toimivien yritysten taloudellista tilaa toisiinsa. Tilinpäätösanalyysin perusteella voidaan arvioida yrityksen menestystä, taloudellista asemaa ja sitä, kuinka hyvin yrityksen johto on onnistunut hoitamaan yritystä sekä näiden tietojen perusteella muodostamaan pohjan päätöksenteolle. (Ikäheimo, Laitinen, Laitinen & Puttonen 2011, 51.)

Tilinpäätösanalyysi pohjautuu suurilta osin tunnusluvuista saatavan informaation yhteenvetoon. Yksi keskeisimmistä tehtävistä on mitata yrityksen taloudellisia toimintaedellytyksiä, jotka voidaan luokitella kannattavuudeksi, maksuvalmiudeksi, vakavaraisuudeksi, rahoitusasemaksi ja kasvukyvyksi. (Salmi 2012, 261.)

Yrityksen tekemän tuloksen riittävyttä arvioidessa puhutaan kannattavuuden arvioinnista. Tilinpäätösanalyysissä tulee myös arvioida riskejä, jotka liittyvät kannattavuuden kehittämiseen. Yrityksen vakavaraisuutta arvioidaan tilinpäätösanalyysissä tarkastelemalla yrityksen rahoitusrakenteeseen liittyviä riskejä pitkällä aikavälillä. Maksuvalmiutta arvioidessa selvitetään lyhyen aikavälin, yleisimmin alle vuoden, rahoituksen riittävyteen liittyviä riskejä. (Niskanen & Niskanen 2003, 8.)

Tilinpäätösanalyysi voidaan jakaa muutamaaan keskeiseen osaan, mikä on hyödyllistä esimerkiksi yrityksen omistajan näkökulmasta. Näitä osia ovat liiketoiminta-analyysi, tunnuslukuanalyysi, arvonmääritys, tulevaisuuden ennustaminen sekä tilinpäätöksen muokkaus. Liiketoiminta-analyysillä tarkoitetaan arviointia siitä, millaiset kehitysmahdollisuudet yrityksen toimialalla on ja mitkä tekijät vaikuttavat siihen. Liiketoiminta-analyysiä tehtäessä tunnusluvuista saatavan tiedon

lisäksi hyödynnetään myös eri tietopalveluja, lehtiä sekä tilastotietoja. (Ikäheimo ym. 2012, 115–116.)

Tunnuslukuanalyysissä arvioidaan yrityksen menestystä sekä yrityksen nykytilaa tilinpäätöksestä laskettujen tunnuslukujen tarjoamaa informaatiota hyödyntämällä. Taloudellista näkökulmaa hyödyntäen voidaan arvioida yrityksen toiminnan kehitystä sekä laajuutta, operatiivisen toiminnan tehokkuutta sekä kannattavuutta, yrityksen rahoituksellista asemaa niin kassavirtojen kuin maksuvalmiuden osalta. Tunnuslukuanalyysissä informaation lähteenä toimivat yrityksen tilinpäätöksestä saatavat luvut, jotka ovat suhteutettu joko toisiinsa tai johonkin toiminnan ulkopuolelta saatuun vertailulukuun. Keskeistä on huomioida eri lukujen kehittyminen ajallisesti sekä vertaaminen muiden yritysten lukuihin. (Ikäheimo ym. 2012, 115.)

Tunnuslukujen tarkoituksena on tiivistää tilinpäätöksestä saatava tieto yhdeksi luvuksi. Sitä hyödyntäen voidaan verrata erisuuruisia yrityksiä keskenään, koska yleisimmin tunnusluvut lasketaan suhdelukuina. Tunnuslukuanalyysin perimmäisenä tarkoituksena on laskea yrityksen oikaistusta taseesta, tuloslaskelmasta sekä rahavirtalaskelmasta eri tunnusluvut ja tehdä näiden lukujen perusteella arvioita ja päätelmiä yrityksen toimintaedellytyksistä taloudellisesti. (Salmi 2012, 257–258.)

Joissakin tapauksissa on myös tarpeen tehdä tilinpäätökseen muokkauksia. Tällöin arvioidaan tilinpäätöksen kykyä tarjota riittävä kuva yrityksen tilasta omistajan kannalta. Tarvittaessa muutoksia tilinpäätökseen tehdään oikaisujen avulla. Kaikkein keskeisintä on tilinpäätöksestä saatavan informaation vertailukelpoisuus eri tilikausien sekä eri yritysten välillä. Mikäli informaatiossa on havaittu poikkeamia, tilinpäätöksiä oikaistaan kuvaamaan täsmällisemmin omistajalle oleellisia tietotarpeita sekä ne järjestetään muotoon, jossa niitä on helpompi vertailla keskenään. Oikaistaessa tilinpäätöksiä on syytä miettiä lopullisen informaation luotettavuutta ja sitä, voiko ulkopuolinen sijoittaja tehdä luotettavasti oikaisuja käytettävissä olevan informaation perusteella. Oikaisuja tehtäessä tietoperustana ovat tilinpäätökset ja varsinkin niiden liitetiedot, joissa on eritelty tarkemmin tilinpäätöksessä tehdyt valinnat. (Ikäheimo ym. 2012, 115.)

Tilinpäätösanalyysin yksi keskeisimmistä tavoitteista on saada eri yritykset ja vuodet keskenään vertailukelpoiseen muotoon. Tuloslaskelmassa tehtävien oikaisujen tarkoituksena on antaa yrityksen kannattavuudesta ja liiketoiminnan

koosta niin oikea ja vertailukelpoinen kuva kuin suinkin mahdollista. (Yritystutkimus ry 2017, 18.)

Tilinpäätösanalyysia arvioidessa on keskeistä, ettei tilinpäätösanalyysistä tulkita tietoja sen enempää kuin sen on tarkoitus antaa niitä. Tilinpäätöstä ja tilinpäätösanalyysiä tulkitessa on muistettava tilinpäätökseen kohdistuvat rajoitteet, kuten esimerkiksi olemassa oleva tulkinnanvaraisuus. Tulkinnanvaraisuutta aiheuttaa muun muassa se, että yrityksen kirjanpitoon kirjataan vain liiketapahtumia. Tällöin kaikki muu yrityksen kilpailukyvyn kannalta olennainen, kuten yrittäjän osaaminen, patentit, liikearvo sekä muu aineeton omaisuus, jäävät huomiotta kaiken muun paitsi yrityksen tekemän tuloksen osalta. Yksinkertaistettuna ohjenuorana voidaan todeta, että tilinpäätös kertoo, millaisilla lähtökohdilla yritys lähtee jatkaamaan seuraavalle tilikaudelleen. Mikäli yrityksen talouden osatekijät, kuten kannattavuus, rahoitusasema, rahavirta sekä kasvu, ovat kokonaisvaltaisesti vahvalla pohjalla, on yrityksellä monia vaihtoehtoja tulevaisuuden toimintansa suhteen. Mikäli kokonaisuudessa on suuria puutteita, on olennaista miettiä, mille pohjalle yritystoiminnan jatkaminen perustuu ja onko se taloudellisesti järkevää. (Salmi & Rekola-Nieminen 2005, 92–93.)

Tilinpäätösanalyysi suoritetaan käytännössä siten, että analyysin tekijä vertaa tilinpäätöksistä saatua informaatiota itse asettamiinsa tavoitteisiin tai samalla toimialalla toimiviin toisiin saman kokoluokan yrityksiin. Toimimalla tällä tavoin tilinpäätösanalyysi tarjoaa vertailukelpoista tietoa analysoijalle. (Niskanen & Niskanen 2003, 8.) Kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta käsitellään seuraavissa kappaleissa.

3.1 Kannattavuus

Yrityksen toiminnan kannattavuutta analysoidessa tutkitaan yrityksen oman pääoman tuottoastetta ja sen kahta eri osaa, joita ovat investointien käyttämisen tehokkuus sekä voittomarginaalit. Yrityksen operatiivisen toiminnan mittaamiseen liikevoittoprosentti on paras työkalu, joka kertoo yrityksen toiminnan kannattavuudesta. Liikevoittoprosentti antaa tiedon siitä, kuinka paljon yrityksen liikevaihdosta on jäänyt jäljelle liiketoiminnasta aiheutuvien kustannuksien jälkeen. (Sepänen 2011, 133, 124.) Liikevoittoprosentin avulla saadaan selville

prosentuaalinen osuus, joka liikevaihdosta jää jäljelle kulujen kattamisen jälkeen. Liikevoittoprosentti tarkastelee yrityksen kannattavuutta erityisesti kustannustehokkuuteen keskittyen. (Jormakka, Koivusalo, Lappalainen & Niskanen 2015, 130.)

Mikäli yrityksen kannattavuuden tunnuslukuja tarkasteltaisiin vain yhdeltä tilikaudelta, on oltava erityisen tarkkana sen suhteen, onko yrityksen tarkastelun kohteena oleva tilikausi ollut poikkeuksellinen. Muun muassa erittäin hyvä tai huono talouden suhdanne voi antaa vääristyneen kuvan yrityksen kannattavuudesta pitkällä aikavälillä. Yrityksen liiketoiminnallinen ympäristö sekä siinä tapahtuneet muutokset vaikuttavat vahvasti yrityksen talouteen. (Kallunki 2014, 82.)

Yksinkertaisimmillaan eri kannattavuuden mittarit vertailevat yrityksen tilikaudella tekemää voittoa siitä aiheutuneeseen liikevaihtoon. Yrityksen liikevaihdosta voidaan laskea suhdeluvut mille tahansa tuloslaskelmassa näkyvälle voittoerälle. (Knüpfer & Puttonen 2009, 227.)

Kannattavuuden mittaamiseen on olemassa suuri määrä erilaisia tunnuslukuja, jotka mittaavat yrityksen kannattavuutta hieman eri näkökulmista. Yleisimmin käytössä olevat luvut, jotka saadaan laskemalla tilinpäätöksestä, ovat yrityksen koko pääoman tuottoprosentti, liikevoittoprosentti sekä sijoitetun- että oman pääoman tuottoprosentit. Liikevoittoprosentti käyttää hyödykseen ainoastaan tuloslaskelmaa kannattavuuden mittaamiseen, kun taas muut luvut suhteuttavat jonkin tietyn absoluuttisen kannattavuuden erän taseesta löytyviin pääomalähteisiin. (Jormakka ym. 2015, 129.)

Yleisesti tilinpäätösanalyysissä kannattavuuden mittaaminen suoritetaan koko yrityksen tasolla, eikä esimerkiksi tulosityksikkökohtaisesti mahdollisten puutteellisten tietojen takia. Tilinpäätösanalyysissä käytettävät tunnusluvut mittaavat pääasiallisesti yrityksen kannattavuutta lyhyellä aikavälillä. Kannattavuuden tarkasteleminen pitkällä aikavälillä onnistuu vertaamalla useiden peräkkäisten tilikausien tunnuslukuja toisiinsa. (Niskanen & Niskanen 2003, 112.)

3.2 Maksuvalmius

Yrityksen likviditeetti eli maksuvalmius tarkastelee yrityksen kykyä suoriutua taloudellisista velvollisuuksistaan menestyksekkäästi lyhyellä aikavälillä. Mikäli yrityksen maksuvalmiuden taso on hyvä, se mahdollistaa yrityksen liiketoiminnalle mutkattomat toimintaedellytykset. Maksuvalmius voi olla myös liian korkea, jolloin siitä tulee yritykselle taloudellinen rasite. Tällöin yrityksellä on liikaa rahavaroja odottamassa tulevia maksuja, eikä niitä ole silloin tarpeeksi muussa tuottavassa toiminnassa. (Ikäheimo ym. 2011, 74.) Yrityksen maksuvalmius tarkoittaa sitä, että yrityksellä on nopeasti ja vaivattomasti käteiseksi muutettavia varoja suhteessa tuleviin menoihinsa. Tällaisia varoja voivat olla muun muassa korkorahastoihin tehdyt sijoitukset. (Salmi & Rekola-Nieminen 2005, 129.)

Maksuvalmiuden taso heijastaa yleisesti yrityksen rahoitustilanteeseen, kuitenkin vain juuri tietyinä ajankohtana ja lyhyellä aikavälillä. Mikäli tarkastelussa on useita eri tilikausia peräkkäin, maksuvalmiuden tunnusluvuilla saadaan kuvattua yrityksen maksuvalmiuden kehittymistä pitkällä aikavälillä. Yleisimmin maksuvalmiutta kuvataan quick ratio ja current ratio -tunnusluvuilla. (Vilkkumaa 2010, 48.)

Current- ja quick ratio-tunnuslukujen lisäksi yrityksen maksuvalmiutta voidaan tarkastella muillakin tilinpäätösanalyysissä käytettävillä tunnusluvuilla. Nettokäyttöpääomaprosentti on tilinpäätösanalyysissä yleisesti käytössä oleva mittari, jossa yrityksen nettokäyttöpääoma suhteutetaan yrityksen tilikauden liikevaihtoon. Kärjistetysti se kertoo, kuinka suuri osa yrityksen käyttöpääomasta rahoitetaan pitkäaikaisella vieraalla pääomalla ja omalla pääomalla. (Niskanen & Niskanen 2003, 121.)

Maksuvalmiuden tarkasteluun liittyvät myös ns. tehokkuustunnusluvut, jotka ovat yrityksen kiertoaikoja kuvaavia tunnuslukuja. Niiden avulla voidaan mitata sitä, kuinka tehokkaasti yritys käyttää käyttöpääomaansa. Kiertoajat voidaan laskea muun muassa myyntisaamisille, vaihto-omaisuudelle sekä ostoveloilta. (Kallunki 2014, 128–132.)

3.3 Vakavaraisuus

Vakavaraisuus kuvaa sitä, kuinka yritystoiminta on rahoitettu. Yritystoimintaa voidaan rahoittaa yleisimmin kahdella eri tavalla, joko vieraalla tai omalla pääomalla. Vierasta pääomaa käytettäessä joudutaan maksamaan korkoa ja vieras pääoma pitää maksaa ajan kuluessa pois. Puolestaan omaa pääomaa ei tarvitse maksaa pois, eikä osingonjakokaan ole pakollista. Vakavaraisuudella kuvataan yrityksen suoriutumiskykyä rahoitusvelvollisuuksistaan pitkällä ajanjaksolla. (Ikäheimo ym. 2011, 71.) Yritys, jolla on tilinpäätöksen taseessaan reilusti omaa pääomaa verrattuna vieraan pääoman määrään, kestää vastoinkäymisiä sekä tappioita huomattavasti paremmin kuin paljon vierasta pääomaa omaava yritys. (Kinnunen, Laitinen, Laitinen, Leppiniemi & Puttonen 2007, 62.)

Vakavaraisuuden tunnuslukujen avulla mitataan yrityksen rahoitusrakenteen toimivuutta. Yrityksen omavaraisuusaste on yleisimmin käytössä oleva vakavaraisuutta kuvaava tunnusluku. Sen avulla saadaan selville, kuinka suuri osa yrityksen toiminnasta on rahoitettu käyttäen yrityksen omaa pääomaa. (Jormakka ym. 2015, 132–133.)

Omavaraisuusasteen tunnuslukua laskettaessa yrityksen oma pääoma suhteutetaan taseen loppusummaan. Yleisesti on käytössä myös gearing-luku, jota laskettaessa yrityksen nettovelat jaetaan omalla pääomalla. Tällä tavoin saadaan selvitettyä yrityksen nettovelkaantumisaste. (Knüpfer & Puttonen 2009, 229–230.)

3.4 Suhdeluvut tilinpäätösanalyysissä

Mitattaessa yrityksen kannattavuutta on yleistä käyttää tilinpäätöksen pohjalta laskettuja suhdelukuja. Suhdeluvut lasketaan siten, että tarkastelun kohteeksi valittu tuloslaskelman erä jaetaan yrityksen liikevaihdolla. Tässä on kyse tuloslukujen suhteuttamisesta liiketoiminnan volyyymiin, eikä sijoitettuun pääomaan, jolloin puhuttaisiin sijoitetun pääoman tuottoprosentista. (Kallunki 2014, 91.)

Tuloslaskelmasta saatujen lukujen muuntamisella suhdeluvuiksi voidaan helpottaa esimerkiksi jonkin tietyn kustannuserän kehittymisen seuraamista suhteutettuna liikevaihtoon (Niskanen & Niskanen 2003, 87).

Laskettaessa yrityksen tilinpäätöksestä eri tunnuslukuja yksi keskeisimmistä tarkastelun kohteena olevista luvuista on liiketulosprosentti. Liiketulosprosentti kertoo yrityksen kyvykkyydestä toimia kannattavasti, kun liikevaihdosta on vähennetty operatiivisen toiminnan kulut, jotka aiheutuvat tilikauden liikevaihdon synnyttämisestä. Positiivinen luku kertoo siitä, että yritys on toiminut kannattavasti, kun sen liiketoiminnasta aiheutuneet tulot ylittävät siitä syntyneet kulut. Negatiivinen luku puolestaan kertoo siitä, että yrityksen tilikausi on ollut tappiollinen ja että toiminta ei ole ollut kannattavaa, koska tilikauden kulut ovat olleet suuremmat kuin siitä liiketoiminnasta aiheutuneet tulot. Yritystoiminnan on oltava pitkällä aikavälillä kannattavaa, ettei sen tarvitse velkaantua ottamalla ulkopuolista lisärahoitusta esimerkiksi omistajilta tai luotonantajilta. Tällöin yrityksen kannattavuus laskee nopeasti, ja yritykselle voi helposti tulla maksuhäiriöitä. Tämä voi puolestaan pahimmillaan johtaa yrityksen konkurssiin. (Seppänen 2011, 103.)

Tuloslaskelmasta lasketut suhdeluvut kuvaavat täysin eri tasoa yrityksen kannattavuudesta kuin pelkkä tuotto prosentti sijoitetusta pääomasta. Suhdeluvut kasvavat siinä suhteessa, mitä enemmän tuotteiden, palveluiden ja suoritteiden myyntihinnasta jää voittoa kustannusten vähentämisen jälkeen. Tämän vuoksi korkeat suhdeluvut kertovat kustannusten tehokkaasta hallitsemisesta sekä hinnoitteluvoiman vahvuudesta. Mikäli yrityksellä on vahva hinnoitteluvoima, se kykenee tekemään tulosta myös kilpailun kiristyneessä tai talouden matalasuhdanteen aikana. (Kallunki 2014, 91.)

Saman yrityksen sisällä tapahtuva suhdelukujen vertailu eri vuosina on todella hyödyllistä. Suhdelukujen vuosittainen vahvistuminen kertoo yrityksen liiketoiminnan vahvasta kannattavuudesta. Jos tarkastelussa havaitaan suhdelukujen olevan heikkenemään päin suhteessa kasvaneisiin kustannuksiin vuosi vuodelta, se voi kertoa yrityksen vaikeuksista hinnoitella palveluitaan joka voi johtaa pysyviin ongelmiin. (Kallunki 2014, 91.)

Toimialasta riippuen eri aloille on määritetty hyvin väljiä ohjearvoja suhdelukuprosenttien suhteen. Ohjearvot ovat väljiä siksi, että toimialat sisältävät keskenään hyvin paljon toisistaan poikkeavia liiketoimintoja, joten niihin on syytä suhtautua varauksella. Lasketut arvot ovat kuitenkin riippuvaisia liiketoiminnan luonteesta, rakenteesta sekä ansaintalogiikasta. Ansaintalogiikalla tarkoitetaan yritystoiminnassa sitä, kuinka paljon jalostusarvon luominen sisältyy liiketoimintaan, millaiset määrät pääomaa tarvitaan ja kuinka nopeasti yrityksen pääomat saadaan vapautetuksi. (Salmi 2012, 167–168.)

Nettotulos- sekä liikevoittoprosentissa on suuria vaihteluita toimialojen välillä, joten ne ovat käyttökelpoisia ainoastaan saman toimialan sisällä toimivien yritysten vertailuun tai yhden yrityksen kannattavuuden seuraamiseen tietyinä aikavälinä. Toimialoilla, jotka sitovat paljon pääomaa, liikevoittoprosentti on keskivertoa suurempi, koska liikevoitto lasketaan ennen tuloslaskelmassa olevia rahoituseriä. Tämä tarkoittaa sitä, että liikevoiton on riitettävä rahoituserien ja korkokulujen kattamiseen. Koska toimialakohtaiset erot ovat hyvin suuria, prosenteille ei ole pystytty määrittämään ohjearvoja. (Kallunki 2014, 94.)

3.5 Suhdelukujen käyttämisen hyödyt

Tilinpäätöksestä saatavien tunnuslukujen oikeanlaiseen käyttämiseen liittyy olettaksia sekä ongelmia, joista tilinpäätöstä analysoivan henkilön on oltava tietoinen. Näitä ovat muun muassa tunnusluvuissa esiintyvien jakaumien poikkeavuudet, suhdelukumuodon mukanaan tuomat ongelmat sekä mahdolliset päällekkäisyydet.

Yrityksen tilinpäätös sisältää todella suuren määrän erilaista numeerista informaatiota. Se, että ymmärtää tilinpäätöksen eri osien merkityksen ja sisällön, ei vielä itsessään riitä tilinpäätöksen tarjoaman informaation tehokkaaseen hyödyntämiseen päätöksenteon tukena. Laaja-alainen tilinpäätöksen numeerinen aineisto on analysoitava ja tiivistettävä oikein, jotta niiden perusteella saadaan oikea kuva ja tehdään oikeita johtopäätöksiä yrityksen taloudellisesta tilasta. Tämä on keskeisin syy, miksi tilinpäätöksien antama informaatio tiivistetään tunnusluvuiksi. (Kallunki 2014, 201–202.)

Suhdelukuja käytettäessä niiden yleisimmät käyttötarkoitukset voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään. Näitä ryhmiä ovat tilikausien välisten muutoksien tarkasteleminen, yrityksen vertaileminen samalla alalla toimivaan kilpailijaan tai koko toimialaan, sekä kannattavuustavoitteiden asettamisen helpottaminen. Valitun suhdeluvun tarkastelu riippuu siitä, mikä on valitun tunnusluvun käyttötarkoitus. Valittu luku kertoo siitä, mihin tuloslaskelman osaan halutaan kiinnittää huomiota ja mistä osasta täten vastataan. (Salmi 2012, 165.)

3.6 Tilinpäätöksen oikaisu

Tilinpäätöksen oikaisemisen perimmäisenä tarkoituksena on muokata tilinpäätökset niiden lukijan kannalta mahdollisimman vertailukelpoiseen sekä käyttökelpoiseen muotoon. Yrityksen tilinpäätökset ovat laadittu yleisiä periaatteita noudattaen, joita tilinpäätöksiä ja kirjanpitoa koskeva lainsäädäntö ohjaa. Lainsäädäntö on luotu siten, että se jättää yrityksen johdolle oikaisuvaraa, jotta yrityksen tilinpäätöksestä saatava informaatioarvo voitaisiin maksimoida. (Ikäheimo ym. 2012, 116.)

Tilinpäätöksien oikaisemisen tarve on olennaisesti vähentynyt vuonna 1997 voimaan tulleen kirjanpitolain ja -asetuksen myötä, koska silloin Suomessa käytettävä tilinpäätösnormisto muutettiin Euroopan tilinpäätösdirektiivien mukaiseksi. Aiemmin väljässä tilinpäätösnormistossa pelivaraa oli etenkin varauksissa ja poistoissa, joilla pystyttiin säätämään tilinpäätöksessä ilmoitetun voiton suuruutta. Tämä osaltaan oli syy siihen, että tilinpäätöksessä käytettävää aineistoa oli tarpeen muokata reilusti ennen kuin siitä pystyi tekemään tilinpäätösanalyysiä tai laskemaan eri tunnuslukuja. (Niskanen & Niskanen 2003, 60.)

3.6.1 Tuloslaskelman oikaisu

Tuloslaskelmaan tehtävillä oikaisuilla on tarkoituksena selvittää yrityksen tulos, joka vastaa mahdollisimman hyvin jatkuvan, ennustettavan ja säännöllisen liiketoiminnan tulosta (Salmi 2012, 144).

Tuloslaskelman oikaisemisella tarkoitetaan sitä, että tuloslaskelmasta poistetaan kaikki sellaiset erät, jotka eivät kuulu yrityksen säännölliseen liiketoimintaan, vaan ovat pikemminkin kertaluontoisia. On kuitenkin oikaisua suorittavan henkilön päätettävissä, kuuluvatko jotkin erät tuloslaskelmaan vaikkei niitä sinne ole kirjattu. Mikäli näin on, tulee kyseiset erät lisätä tuloslaskelmaan. Tilinpäätöksen liitetiedot ovat suurena apuna oikaisuja suoritettaessa. (Salmi & Rekola-Niemi 2005, 95.) Kertaluontoisia tuloslaskelmaan merkittyjä eriä voivat olla esimerkiksi satunnaisen työvoiman vuokraamisesta aiheutuneet kustannukset tai alihankkijoiden palvelut (Niskanen & Niskanen 2003, 63).

3.6.2 Taseen oikaisu

Oikaistaessa yrityksen tasetta tarkoituksena on eliminoida sellaiset vastaavaapuolelle kirjatut erät, joilla ei ole tulontuottamiskykyä sekä tuoda esille yrityksen olennainen varallisuus, jota ei ole merkitty taseeseen. (Salmi 2012, 153.) Yrityksellä voi olla vaurautta enemmän kuin mitä tase ilmoittaa, koska taseeseen kirjattu omaisuus on vähennetty poistoilla, eikä tällöin ilmoiteta omaisuuden käypää arvoa. Yleisimmät erät tasetta oikaistaessa ovat perustamismenot, liikearvo tai aineellisten hyödykkeiden tasearvot, mikäli niissä on oleellista yli- tai aliarvoa. Myös sellaiset saamiset, joihin liittyy vahvasti epävarmuutta, on aiheellista oikaista. (Salmi & Rekola-Nieminen 2005, 102–103.)

4 Investointilaskenta

Kehitettäessä yrityksen toimintaa erilaiset investoinnit tulevat väistämättä eteen, ne liittyvät yrityksen toimintaedellytysten ylläpitämiseen sekä toiminnan kehittämiseen pitkällä aikavälillä. Investointien tekeminen sekä niistä päättäminen on keskeisessä roolissa yrityksen strategisen suunnittelun kannalta. Investoinneilla tarkoitetaan yrityksen varojen käyttöä hyödykkeisiin, jotka tuottavat pitkällä aikavälillä tuloa, normaalisti yli vuoden mittaisella aikajaksolla. Ne voivat liittyä erilaisiin aineellisiin hyödykkeisiin, kuten koneisiin ja laitteisiin, rakennuksiin tai maa-alueisiin tai aineettomiin hyödykkeisiin kuten tuotekehitykseen tai koulutukseen. Investointien ryhmitteleminen niistä saatavan hyödyn mukaisesti on keskeinen luokittelu, joka vaikuttaa päätöksiin investointien tekemisestä sekä niiden toteuttamisesta. Erityyppisiin investointiryhmiin kuuluvilta investoinneilta odotetaan tuottoa eri tavoin. (Järvenpää, Länsiluoto, Partanen & Pellinen 2013, 373.)

Investoinneilla on todella suuri rooli liiketoiminnassa, ja osaltaan ne voivat määrittää koko yrityksen tulevaisuuden. Väärin ajoitetut, väärät tai epäonnistuneet investoinnit pystyvät kaatamaan yrityksen vaivattomasti. Investointeja tekemällä luodaan mahdollisuudet yrityksen toiminnalle, vaikkakin pääomat ovat yleensä vähissä. Koska resurssit ovat tiukat, ne ovat tällöin kohdennettava järkevästi. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005, 206.)

Investoinnista päättäminen eroaa liiketoiminnassa tapahtuvasta rutiinipäätöksestä monin eri tavoin. Investointipäätöstä tehtäessä on otettava huomioon muun muassa pitkä sitoutumisaika, mikä tuo myös investoinnin suunnitteluun haastetta. Yleistä on, että yrityksen suorittama investointi on kertaluonteinen, mutta toimintaympäristö muuttuu nopealla aikavälillä. Tämän vuoksi varsinkin yrityksen kannalta merkittävien tai rahallisesti suurien investointien ajoittaminen on todella tärkeää. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005, 207.)

Reaali-investoinnit voidaan tyypillisesti jakaa neljään eri kategoriaan, joita ovat laajennusinvestoinnit, pakolliset investoinnit, korvausinvestoinnit sekä investoinnit, jotka menevät tuotekehitykseen tai tutkimukseen (Järvenpää ym. 2013, 374.) Maanrakennus- ja kuljetusyrityksessä investoinnit ovat lähes poikkeuksetta korvausinvestointeja koneiden ja laitteiden suuren käyttömäärän ja työn kuormittavuuden vuoksi.

Korvausinvestoinnit ovat yrityksen käytössä olevan välineistön, koneiden, laitteiden tai muun tuotantovälineistön uusimista, jota tehdään niiden vahingoittumisen, kulumisen, taloudellisen pitoajan päättymisen tai vanhentuneen teknologian vuoksi. Kun kone- tai laitekannat hajoavat, niitä hankitaan ilman erityisempää investointisuunnittelua, koska yrityksen käytössä olevan laitteiston on välttämättä olla kunnossa toiminnan jatkuvuuden takaamiseksi. Korvausinvestointeja voidaan joutua tekemään jo kauan ennen koneiden taloudellisen pitoajan päättymistä, jolla estetään teknologian vanheneminen. Tällaisessa tapauksessa investoinnin oikea ajoittaminen on kriittisen tärkeä seikka, jotta investoinnista saadaan mahdollisimman hyvä tulos irti vallitsevat olosuhteet huomioon ottaen. Uusien ja nykyaikaisten koneiden vaikutus valmistuskustannuksiin, tuotteen sekä työn laatuun ja ominaisuuksiin sekä näiden välitön vaikutus myyntituottoihin ovat yleensä investoinnin kannattavuutta arvioidessa kaikkein keskeisimmät seikat. Näitä tekijöitä arvioimalla investoinnit parempiin koneisiin ja laitteisiin tehdään ajoituksestaan oikeaan aikaan ja taloudellisesti järkevästi. (Järvenpää ym. 2013, 374.)

Kun selvitetään investoinnin kannattavuutta, kerätään erilaisia perustietoja analysointia varten. Aluksi selvitetään investoinnista johtuvat hankintamenot, eli paljonko rahaa tarvitaan hankinnan toteuttamiseksi. Siihen sisällytetään myös kaikki käyttöönottoon liittyvät kustannukset, esimerkiksi henkilökunnan koulutus laitteen tai koneen käyttöä varten. (Järvenpää ym. 2013, 379.)

Perustietojen keräämisen jälkeen pystytään tutkimaan investoinnin tuottojakautumaa, joka tapahtuu investoinnista saatavien vuosittaisten nettokassavirtojen avulla. Tässä analysoinnin vaiheessa ei huomioida poistoja, koska ne eivät ole tekijöitä, jotka aiheuttavat kassavirtoja. Yleensä investoinnista aiheutuvat käyttökustannukset vuositasolla ovat helpompia selvittää kuin siitä syntyvät vuosittaiset tuotot. Jotta investoinnin kannattavuuden tarkastelu onnistuisi, sen synnyttämiä tuottoja tulee tarkastella systemaattisin menetelmin. Näihin menetelmiin tarvitaan laajalti informaatiota, kuten esimerkiksi tietoa toimialan kehityksestä, kulutuskyynnästä, markkinatutkimuksesta sekä kilpailijoiden toiminnasta. Tutkittaessa investoinnin nettotuottoja on huomioitava hankinnan taloudellinen pitoaika, mikä kertoo käyttöajan investoinnille eli se määrittää aikavälin jolta tuottoja tarkastellaan. (Järvenpää ym. 2013, 379.)

Investoinnin jäännösarvo ilmaisee, paljonko hankinnan arvo on, kun sen taloudellinen pitoaika on lopussa. Jos investoinnin kohteena ollut esine tai asia myydään ja siitä saadaan tuloja, puhutaan positiivisesta jäännösarvosta. Mikäli siitä eroon pääsemisestä syntyy kuluja, kuten esimerkiksi romutuksesta, puhutaan negatiivisesta jäännösarvosta. Olennainen seikka investoinnin kannattavuutta arvioidessa on sille valittu laskentakorko, joka ilmaisee hankinnalle tulevan tuottovaatimuksen. Tuottovaatimus saadaan yleisesti laskemalla painotetun oman ja vieraan pääoman keskimääräinen kustannus. Myös riskien arviointi on olennaista investointia suunniteltaessa, sillä sen avulla pystytään arvioimaan hankinnasta saatavien kassavirtojen todennäköisyyksiä. Yleisiä työkaluja riskien arvioinnissa ovat erilaiset simuloinnit sekä herkkyysanalyysit. Eri suuruiset riskit huomioidaan investoinnille asetettavissa tuottovaatimuksissa, esimerkiksi riskin ollessa suuri, myös tuottovaatimus on suuri ja päinvastoin. (Järvenpää ym. 2013, 379.)

Investointilaskelma on investoinnin kohteena olevan hyödykkeen taloudelliselle pitoajalle ulottuva laskelma, jolla pyritään ottamaan selvää hankkeen edullisuudesta. Vaihtoehtoiset laskelmat pohjautuvat investoinnin aiheuttamiin kustannuksiin sekä tuottoihin, pääomatarpeen määrään sekä markkinoista arvioituihin tai hankittuihin tietoihin. Tällä tavoin menettelemällä mahdollistetaan se, että erilaisen laskentamallien läpikäynnin jälkeen toteutuksen kohteena oleva investointi onkin parempi kuin alkuperäisen suunnitelman mukaan. Mitä suuremmasta investoinnista on kysymys, sitä enemmän tiedonkeruuseen tulisi panostaa ennen investointihankkeen suorittamista. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005, 213.)

Ennen investointilaskelmien suorittamista on olemassa olevat tiedot arvioitava ja analysoitava mahdollisimman realistisesti. Laskelmien perustuessa arvioihin mahdollisesta tulevasta liiketoiminnan kehityksestä, ongelmalliseksi nousee se, että ne eivät ole yleisesti kovinkaan tarkkoja. Investoinnista aiheutuvia tulevaisuuden tuottoja ja kustannuksia on yleensä vaikeaa arvioida luotettavasti etukäteen. Pääpiirteisiä arvioita pystytään kuitenkin tekemään sen suhteen, synnyttääkö investointi säästöjä tai lisäkustannuksia ja kasvattaako hankkeen suorittaminen yrityksen myyntituloja. (Jormakka ym. 2015, 230.)

Koska tulevaisuutta ei pystytä ennustamaan varmasti, on investointien aiheuttamien kassavirtojen tunnistaminen erityisen haastavaa. Useasti käy niin, että laskelmista ei saada selville investoinnin todellisia vaikutuksia liiketoimintaan, jolloin näkemys investointia kohtaan on suppeaa. Kassavirtojen täydellisen tunnistamisen ollessa mahdotonta, on keskityttävä tekijöihin, jotka vaikuttavat eniten investoinnin onnistuneisuuteen. Laskelmissa on keskeistä ratkaista, miten määritetään kustannusten ja tuottojen sekä niiden välisten suhteiden ennustamistarkkuus. Investoinnit vaikuttavat yrityksessä useasti paljon laajemmin kuin mitä investointilaskelmat antavat ymmärtää. Tästä toimiva esimerkki on uuden tuotteen lanseeraus, joka vaikuttaa muiden tuotteiden menekkiin. Kassavirtoihin perehtyminen sekä niiden huolellinen analysoiminen on erittäin tärkeää, koska harvoin on mahdollista perua jo tehty investointi sekä sen mahdollinen myyminen voi olla hankalaa. (Ikäheimo ym. 2012, 198.) Investointilaskennassa käytettäviä menetelmiä on yhteensä viisi kappaletta ja ne ovat nettonykyarvo (NPV), sisäisen korkokannan menetelmä, annuiteettimenetelmä, takaisinmaksuajan menetelmä sekä investoinnin tuotto prosentti (ROI) (Järvenpää ym. 2013, 380).

4.1 Nettonykyarvo

Nettonykyarvomenetelmän lähtökohtana on saada kaikki eri aikaan tehdyt suoritukset täsmäytettyä saman ajankohdan rahanarvoon eli nykyarvoon (Vilkkumaa 2010, 227). Nettonykyarvomenetelmää käytettäessä investoinnin tuottama ennakoitu kassavirta diskontataan investointihetkeen käyttäen laskentakorkokantaa.

Tällä tavoin saadusta nykyarvosta vähennetään investoinnin aiheuttama hankintameno. Mikäli taloudellisen pitoajan päättyessä investoinnilla on vielä arvoa, sen jäännösarvo diskontataan käyttäen laskentakorkokantaa ja lisätään hankinnan nettonykyarvoon. Tällöin saadaan selville minkä suuruisen arvonlisän investointi on tuottanut. Mitä suurempi nettonykyarvo investoinnille saadaan, sitä kannattavampi se on. (Järvenpää ym. 2013, 381.)

4.2 Sisäinen korkokanta

Sisäisen korkokannan menetelmällä pyritään selvittämään sellainen laskentakorko, jota käyttämällä investoinnin nettonykyarvon määräksi saadaan nolla (Ikäheimo ym. 2011, 130). Tällä menetelmällä saadaan selvitettyä tuottotaso, millä investointi on vielä kannattava. Tällöin puhutaan rahoituksellisesta kriittisestä pisteestä. Keskeisin asia sisäisen korkokannan menetelmää käytettäessä on, että siinä verrataan investoinnin tuottovaatimusta laskettuun sisäiseen korkoon. Investoinnille asetetun tuottovaatimuksen ollessa sisäistä korkoa suurempi, hankinta ei ole kannattava, mutta koron ollessa suurempi kuin tuottovaatimus, investointi on järkevä. (Järvenpää ym. 2013, 384.)

4.3 Annuiteetti

Annuiteettimenetelmää voidaan pitää käänteisenä verrattuna nykyarvomenetelmään. Tässä menetelmässä investointiin kulunut hankintameno jaetaan investoinnin pitoaikaa vastaaville vuosille pääomakustannuksiksi, annuiteeteiksi eli vuosieriksi. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005, 220.)

Investoinnin kannattavuutta arvioidessa annuiteettimenetelmä ei ole enää nykyisin kovin yleisesti käytössä. Annuiteettimenetelmä ilmaisee investoinnista johtuvan hankintamenon vuosiannuiteettina, jota verrataan investoinnin tuottamiin kassavirtoihin vuositasona. Investointi on kannattava silloin, kun sen tuottamat nettokassavirrat ovat annuiteettia suuremmat. (Järvenpää ym. 2013, 386.)

4.4 Takaisinmaksuajanmenetelmä

Takaisinmaksuajan menetelmässä saadaan selville, kuinka kauan kestää ennen kuin investoinnin hankintaan kulunut rahamäärä on tullut takaisin valuuttana yrityksen kassaan (Vilkkumaa 2010, 221). Takaisinmaksuajan menetelmää käytettäessä saadaan selville, kuinka nopeasti investoinnista johtuva kustannus maksaa itsensä takaisin siitä saatavilla nettotuotoilla. Tällä tavoin toimimalla saadaan selville, onko investointi kannattava. On aina parempi, mitä lyhyempi investoinnin takaisinmaksuaika on. Tämän menetelmän perusmalli on hyvin yksinkertainen ja takaisinmaksuaika saadaan laskettua jakamalla investoinnin hankintameno vuosittaisilla nettokassavirroilla. Perusmallin heikkous piilee siinä, ettei kaava ota huomioon rahan aika-arvoa. Tällöin takaisinmaksuaika täytyy laskea korollisena oikean tuloksen saamiseksi. (Järvenpää ym. 2013, 388.)

4.5 Investoinnin tuotto prosentti

Pääoman tuottoastetta laskettaessa voidaan käyttää useita eri menetelmiä, mutta jokaisen laskutavan perimmäisenä ideana on verrata investoinnista koituvia kassavirtoja sen sitomaan pääomaan (Knüpfer & Puttonen 2009, 106). Tämä menetelmä on yksinkertaistettu versio sisäisen korkokannan menetelmästä. Ohjatessa yrityksen toimintaa sekä arvioidessa eri suorituksia, on erittäin yleistä käyttää mittarina pääoman tuottoastetta, joka saadaan selville tämän menetelmän avulla. Investoinnin tuotto prosentti on avuksi investointilaskennassa, silloin kun on oleellista saada tietoa investoinnin vaikutuksesta yrityksen pääoman tuottoon. Tämä menetelmä poikkeaa muista siten, ettei se perustu yrityksen kassavirtoihin kuten muut, eikä se myöskään ota huomioon rahan aika-arvoa. (Järvenpää ym. 2013, 390.)

4.6 Investointien suunnittelu kohdeyrityksessä

Tutkimukseni kohteena olevassa yrityksessä investointien suunnittelussa ei varsinaisesti käytetä perinteisiä investointilaskennan menetelmiä. Investointien

suunnittelu alkaa hankittavan koneen tai laitteen hankintahinnan perusteella tehtävästä käyttökustannuksien arvioinnista, johon ei sisällytetä äkillisiä menoja, kuten yllättäviä korjauskustannuksia. Käyttökulut määritetään siten, että ne ovat vakioita. Tämän jälkeen arvioidaan koneen tai laitteen synnyttämät kassavirrat viikko-, kuukausi- ja vuositasolla. Kassavirtojen laskemiseen yrityksessä käytetään vakioituja lukuja, jotka lasketaan työmäärän mukaisesti. Vakioidut luvut ovat 8 tuntia työtä päivässä, 5 päivää työtä viikossa, 9-10 kuukauden ajan vuodessa. Näiden laskelmien jälkeen syntyneitä kustannuksia verrataan koneen tekemään tulokseen, minkä jälkeen määritetään käyttökate. Käyttökateen määrittäminen tapahtuu siten, että kaikki kustannukset ovat laskettu yläkanttiin, koska kulujen määrät eivät ole vakioita. Yllättäviä kuluja on mahdotonta ennakoida, vaikka ne ovat todennäköisiä, koska kyseessä ovat kovalla kuormituksella olevat koneet. Tämän vuoksi laskelmissa on pakko olla ns. pelivaraa. Kuluihin kuuluvat esimerkiksi polttoainekulut, kulutusosien vaihtamisesta syntyvät kulut, renkaiden vaihdot, palkat sekä yllättävät koneen huolto- ja korjauskustannukset.

4.7 Investointien rahoitus

Kun investoinnit tulevat ajankohtaiseksi, yrityksen on suunniteltava, millaisia menoja sille aiheutuu ja minkä suuruisia ne tulevat olemaan lähitulevaisuudessa. Voitollisen tuloksen saamiseksi ja kulujen kattamiseksi yritykset tarvitsevat rahoitusta. Yrityksen on mahdollista saada rahoitusta kahdella eri tavalla: pääoma- ja tulorahoituksena. (Eklund & Kekkonen 2011, 110.)

Kaikista tärkein rahan lähde on tulorahoitus. Tulorahoitus tarkoittaa asiakkaille myydyistä tuotteista tai palveluista saatua tuloa. Tulorahoituksen tulisi kattaa voitonjako yrityksen omistajille sekä kaikki toiminnasta aiheutuvat juoksevat kustannukset. Mikäli yrityksellä on vierasta pääomaa eli lainaa, olisi tulorahoituksen katettava myös mahdolliset korkokustannukset sekä lainan lyhentämisestä aiheutuvat kulut. Juoksevat kustannukset ovat yrityksen toiminnasta aiheutuvia kuluja, joita ovat esimerkiksi toimitila-, palkka-, hallinto- sekä markkinointikustannukset. Yrityksen tekemiä investointeja kuten kone- ja laitehankintoja ja niiden hankintamenoja ei sisällytetä juokseviin kustannuksiin. Suuria investointeja tehdessä yritys tarvitsee yleensä tulorahoituksen lisäksi pääomarahoitusta. Tällöin

rahoituksen tarvetta arvioitaessa lasketaan useamman kuukauden juokseviin kustannuksiin kuluvat rahavarat. (Eklund & Kekkonen 2011, 111.)

Pääomarahoitusta on ulkopuolisten rahoittajien yritykseen sijoittamaa vierasta pääomaa tai omistajien sijoittamaa omaa pääomaa. Yritys voi saada pääomarahoitusta ulkopuolisilta rahoittajilta tai omistajilta. Kun yrityksen omistajat sijoittavat rahaa yritykseen, kasvaa yrityksen oma pääoma. Sen sijaan lainan tai velan ottaminen kasvattaa yrityksen vieraan pääoman määrää. Omistajien sijoittaessa rahaa yritykseen heillä ei ole varmaa tietoa sijoituksensa tuotosta, koska oman pääoman sijoituksen tuotto on riippuvainen yrityksen tekemästä tuloksesta. Vaikka yritys tekisi hyvän tuloksen, se ei takaa omistajalle varmaa rahallista korvausta sijoitukselleen. (Eklund & Kekkonen 2011, 112.)

Luotonantajat eli yleisimmin pankit tai muut rahoituslaitokset ovat tässä yhteydessä ulkopuolisia rahoittajia. Heidän tarjoamansa luotto on yritykselle vierasta pääomaa, joka pitää sopimusehtojen mukaisesti maksaa takaisin luottoa antaneelle toimijalle. Niihin sisältyvät myös luotolle sovittu korko sekä muut kustannukset riippumatta siitä, millaisen tuloksen rahoituksen kohteena oleva yritys tekee. Lainan ottamisesta aiheutuvat kustannukset eli korot pystytään kattamaan toiminnasta saatavilla tuotoilla, kun lainan korkoprosentti on alhaisempi kuin yrityksen toiminnan tuotto prosentti. (Eklund & Kekkonen 2011, 112–113.)

Kun yritys suunnittelee rahoitusrakennettaan ja pohtii erilaisia velkaantumispäätöksiään, on otettava huomioon niihin vaikuttavat lainojen saatavuuteen vaikuttavat seikat. Koska Suomessa rahoitusmarkkinat ovat hyvin pankkikeskeiset, kyseessä on yleisimmin pankkilainojen saatavuus. Mikäli yritys täyttää taloudelliset edellytykset mahdollisen lainan saamiseksi, on olemassa kaksi keskeistä tekijää, jotka säätelevät lainaehdot ja lainojen saatavuutta taloudellisissa olosuhteissa. Ensimmäinen keskeinen tekijä on tapa, jolla yritys hoitaa suhteitaan pankkiin. Pankkisuhteiden kautta eri yritykset voidaan luokitella pääsääntöisesti kahteen eri ryhmään: yrityksiin, jotka haluavat yhden pitkäaikaisen sekä kiinteän pankkisuhteen, ja yrityksiin, jotka kilpailuttavat rahoitusta tarjoavia laitoksia, eli etsivät jatkuvasti parhaita lainaehdot tarjoavia pankkeja. Jälkimmäinen keskeinen tekijä on pankkien välillä oleva keskinäinen kilpailu. Yrityksen ja pankin välisen pitkäaikaisen asiakassuhteen tiedetään alentavan asiakaskohtaisia kustannuksia, joita pankille kertyy. Vakiintuneesta ja pitkäaikaisesta yrityksen ja pankin välisestä suhteesta on hyötyä yritykselle, koska se edesauttaa rahoituksen saamista sitä tarvittaessa. Jatkuva eri rahoituslaitosten ja pankkien kilpailuttaminen puolestaan

heikentää rahoituksen saatavuutta, koska asiakassuhteet harvoin ovat pitkäaikaisia. (Niskanen & Niskanen 2016, 293–294.)

Maanrakennus- ja kuljetusalalla on yleistä, että käyttöön tulevat koneet sekä laitteet hankitaan vierasta pääomaa käyttäen. Yleisimpiä rahoitusmuotoja ovat leasingsopimus, osamaksusopimus tai pankkilaina. Pankkilainaa nostettaessa tarvitaan vakuuksia, jolloin yleisesti vakuutena käytetään yrittäjän tai yrityksen omaisuutta, tai ajoneuvokiinnitystä. Leasingrahoitusta käytettäessä tehdään vuokrasopimus, jolloin sopimuksen kohteena oleva kone tai laite on vuokranantajan omaisuutta. Rahoitusmuotoa valittaessa ja suunnitellessa on tärkeää miettiä vakuuksien lisäksi, kuinka paljon kyseiselle hankinnalle on varmaa käyttöä, toisin sanoen, paljonko koneelle tai laitteelle on tiedossa töitä. (Koponen & Colliander 2018.)

5 Tutkimuksen toteutus ja tulokset

Tutkimusmenetelmänä tässä opinnäytetyössä käytetään kvantitatiivista eli määrälliseen tutkimukseen perustuvaa lähestymistapaa, koska työn tavoitteena on mitata tunnuslukujen avulla investointien eli koneiden tuottoja, liiketoiminnan kehittymistä sekä kannattavuutta. Aineisto saadaan käyttöön yrittäjältä itseltään jokaisen tarkasteltavan vuoden tilinpäätöksen muodossa. Lukujen analysoinnissa käytetään apuna liiketalouden oppikirjoja, joissa käsitellään tilinpäätösanalyysiä ja kustannus- sekä investointilaskentaa.

5.1 Tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyössäni käytetyt eri talouden tunnusluvut ovat liikevoittoprosentti, käyttökateprosentti, nettotulosprosentti, suhteellinen velkaantuneisuusprosentti sekä koko pääoman tuottoprosentti. Valitsin kyseiset tunnusluvut siitä syystä, että näillä tunnusluvuilla saadaan selville parhaiten yrityksen investointien tuottavuus sekä kuvattua yrityksen liiketoiminnan kehitystä 2010-luvun aikana. Suoritin tunnuslukujen vertailun sekä analysoinnin tilinpäätösanalyysin teoriaa hyödyntäen.

Tutkimuksessani valitsin keskeisimmät tunnusluvut, jotka taulukoin ja tein taulukoiden pohjalta havainnoimista helpottavat kuvaajat. Tunnusluvut laskettiin sekä taulukoitiin jokaiselle tilikaudelle erikseen. Jokainen valittu tunnusluku käydään yksitellen läpi tutkimuksen tuloksissa omissa luvuissaan, joissa analysoidaan tunnusluvun kehittymistä eri vuosina ja täten mahdollistetaan johtopäätösten tekeminen. Yrityksen kaupparekisteriin merkitty toimiala on ”43120 Rakennuspaikan valmistelutyöt”, jota käyttäen Toimiala Online-palvelusta löytyi vuosilta 2013–2017 kyseisen toimialan tilinpäätöstilastot. Yrityksestä laskettuja tunnuslukuja verrattiin toimialan mediaaneihin niiltä osin kuin tilastoja oli käytettävissä. Yrityksen tunnuslukujen vertailu toimialan keskiarvoihin toteutettiin vuosien 2013–2017 välillä, koska pidemmältä ajanjaksolta vertailutietoja toimialaan ei ollut saatavissa.

Työni teoriaosuudessa käsitteelin tilinpäätöksen oikaisemista, mutta tätä tutkimusta toteutettaessa kyseisiä tuloslaskelman tai taseen oikaisuja ei tarvinnut tehdä.

5.2 Tutkimuksen tulokset

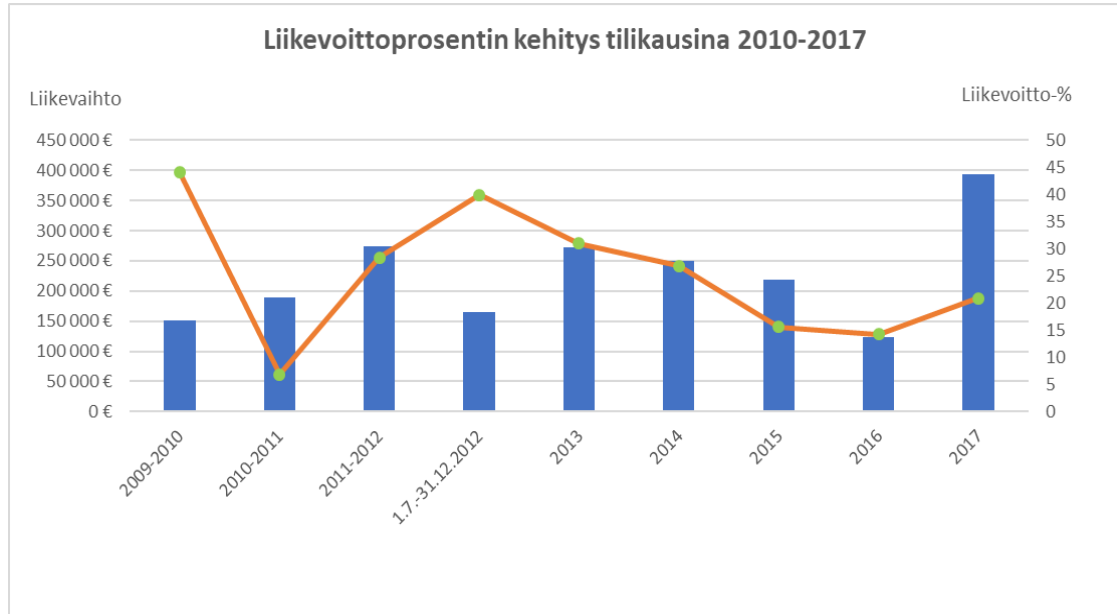
Tässä luvussa analysoidaan yrityksen tilinpäätöstiedoista lasketut tunnusluvut sekä niiden kuvaajat, joiden avulla yrityksen liiketoimintaa, kannattavuutta ja niiden kehitystä pystytään ymmärtämään paremmin sekä mahdollistetaan tunnuslukujen vertaaminen toimialan mediaaneihin tutkimuksen myöhemmissä kappaleissa.

5.2.1 Liikevoittoprosentti

Liikevoittoprosentti kertoo siitä, kuinka isolla katteella yritystoiminta pyörii eli miten kustannustehokkaasti yritys on hankkinut tietyn määrän liikevaihtoa (Ikäheimo ym. 2011, 64). Liikevoittoprosenttia käytetään pääsääntöisesti yksittäisen yrityksen kehityksen seuraamiseen (Niskanen & Niskanen 2003, 113).

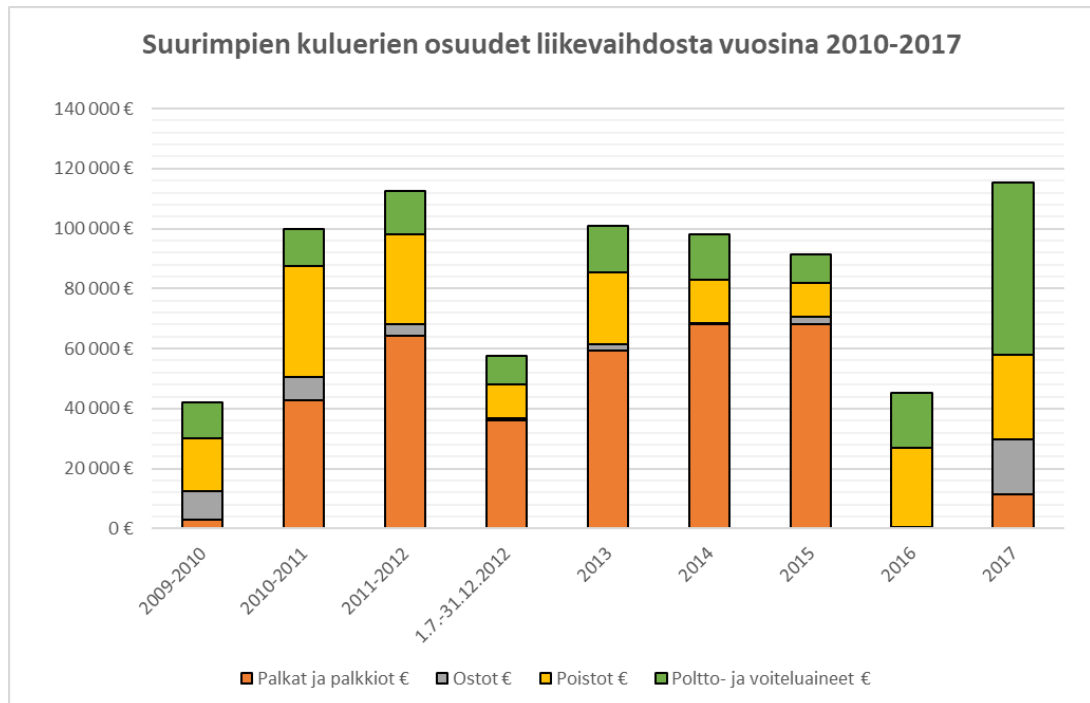
$$\text{Liikevoittoprosentti} = \frac{\text{Liiketulos}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Kuva 1. Liikevoittoprosentin laskukaava.



Kuvio 1. Liikevoittoprosentin kehitys tilikausina 2010–2017.

Tilikaudella 2009– 2010 liikevoittoprosentti on ollut todella suuri, melkein 45%, liikevaihdon jäädessä ainoastaan noin 150 000 euroon. Huomionarvoista on, että liikevoittoprosentti ei ole negatiivinen missään vaiheessa tarkasteluajanjaksoa. Vuonna 2012 yrityksen tilikausi muutettiin kalenterivuodeksi, jolloin 1.7.– 31.12.2012 väliseltä ajanjaksolta laadittiin välitilinpäätös. Koska jakso oli lyhyt, liikevoittoprosentti nousee myös korkeaksi, tässä tapauksessa hieman yli 40 prosenttiin. Koska liikevoittoprosentti on yli 10%, voidaan sen tulkita olevan ohjearvojen mukaisesti hyvällä tasolla. Arvon ollessa alle 10% liikevoittoprosentti on tyydyttävä ja alle 5% heikko. (Yritystutkimus ry 2017, 65.)



Kuvio 2. Suurimpien kuluerien osuudet liikevaihdosta vuosina 2010–2017.

Liikevoittoprosenttia laskettaessa suhteutetaan yrityksen liiketulos liikevaihtoon, joten prosentin muodostumista, sen ymmärtämistä ja hahmottamista varten tarkastelutrendiltä laadittiin kuvaaja (kuvio 2), johon on laskettu yrityksen tilinpäätöksistä suurimpien kuluerien osuudet liikevaihdosta. Tämän kuvaajan avulla saadaan selitettyä liikevoittoprosentin (kuvio 1) poikkeuksellisen korkeita lukemia kahdella eri tilikaudella, joista ensimmäisenä vuosi 2010, jolloin kuvaajan arvo oli 44,19% sekä välitilikaudella 2012, jolloin liikevoittoprosentin arvo oli 39,96%. Yrityksen liikevaihto oli tilikaudella 2009–2010 noin 150 000 euroa, josta suurimpien kuluerien osuus oli noin 41 000 euroa. Täten toiminnassa oli katetta noin 110 000 euroa, mikä osaltaan vaikuttaa korkeaan liikevoittoprosenttiin. Välitilikaudella 1.7.–31.12.2012 liikevaihto oli hieman yli 150 000 euroa ja suurimpien kuluerien osuus oli tästä summasta lähes 60 000 euroa, minkä vuoksi noin 90 000 euron kate vaikuttaa samankaltaisesti prosenttia nostaen. Korkea liikevoittoprosentti kuvastaa sitä, kuinka pääomavaltaista yrityksen toiminta on ollut (Alma Talent 2018e).

Kaavion ”Palkat ja palkkiot”-kuvaaja vaihtelee myös huomattavasti tilikausien välillä. Tilikaudella 2009–2010 yrityksessä ei ollut ulkopuolisia työntekijöitä, joten kuvaaja määrittyy yrittäjän itselleen maksaman palkan suuruudesta. Vuosien 2010–2015 välillä yrityksessä oli kolme vakituista työntekijää, mikä näkyy heti

suurempina palkkakustannuksien osuuksina liikevaihdosta. Tilikaudella 2016 yrityksessä ei ollut ollenkaan ulkopuolista työvoimaa, eikä yrittäjä nostanut itselleen palkkaa koko vuonna, vaan teki yksityisottoja, mikä selittää ”Palkat ja palkkiot”-kuvaajan puuttumisen vuoden 2016 osalta kaaviosta. Kommandiittiyhtiössä yrittäjän on mahdollista tehdä nostoja yksityisottoina, jolloin nostot kirjataan yksityisottoiksi eikä maksetuksi palkaksi.

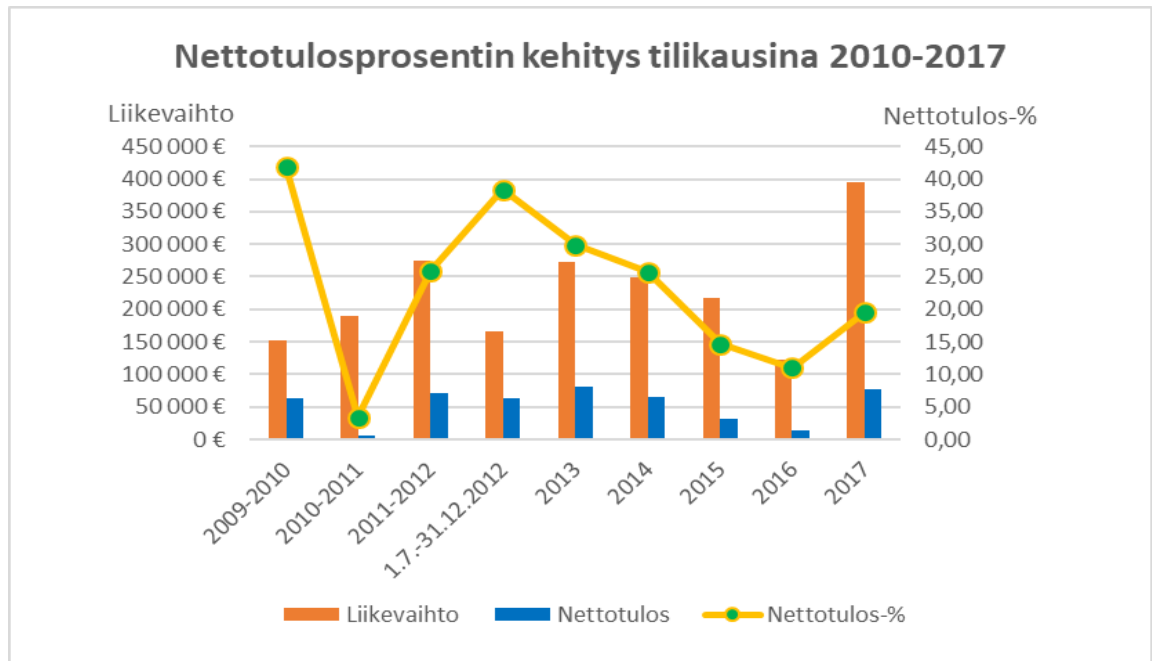
Kaavioon vihreällä merkityt pylväät kuvastavat poltto- ja voiteluainekustannuksien osuutta liikevaihdosta. Niihin kulunut rahamäärä on suoraan verrannollinen siihen, paljonko yrityksellä on ollut töitä ja kuinka paljon koneet ovat olleet käynnissä. Tilikaudelle 2017 työmäärä lisääntyi suuresti, mikä näkyy suurina poltto- ja voiteluainekustannuksina. Reilusti lisääntyneen työmäärän vuoksi vuonna 2017 yritykseen palkattiin yksi ulkopuolinen työntekijä.

5.2.2 Nettotulosprosentti

Nettotulos on yrityksen konkreettisen toiminnan tulos, joka toimii esimerkiksi voittonjakopäätösten pohjana. Nettotuloksen ollessa positiivinen, on yritys selvinnyt liiketoiminnallaan investointien ja käyttöpääoman omarahoituksesta sekä lainojensa koroista. (Alma Talent 2018a.) Nettotulosprosentti ilmaisee yrityksen tuloksen verojen jälkeen suhteutettuna yrityksen liikevaihtoon (Ikäheimo ym. 2011, 64).

$$\text{Nettotulosprosentti} = \frac{\text{Nettotulos}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Kuva 2. Nettotulosprosentin laskukaava.



Kuvio 3. Nettotulosprosentin kehitys tilikausina 2010–2017.

Nettotulosprosentin kehittyminen mukaillee liikevoittoprosentin (kuvio 1) kehittymistä, tilikaudella 2009–2010 nettotulosprosentin ollessa yli 40 prosenttia, ja seuraavana vuonna nettotuloksen jäädessä pieneksi myös nettotulosprosentti jää alle 5 prosentin. Nettotulosprosentin vähimmäistaso on pitkälti riippuvainen yrityksen voitonjakotavoitteista, joten sille ei ole yleistä ohjearvoa (Yritystutkimus ry 2017, 65).

5.2.3 Käyttökateprosentti

Käyttökateprosentti ilmaisee yrityksen liiketoiminnan kannattavuutta lyhytvaikutteisten menojen jälkeen. Voidaan todeta, että se mittaa yrityksen kannattavuutta lyhyellä aikavälillä. (Mukaiillen Salmi & Rekola-Nieminen 2005, 166.) Käyttökateen avulla saadaan selville, paljonko liikevaihdosta jää katetta yrityksen toimintakulujen vähentämisen jälkeen (Alma Talent 2018b).

$$\text{Käyttökateprosentti} = \frac{\text{Käyttökate}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Kuva 3. Käyttökateprosentin laskukaava.



Kuvio 4. Käyttökateprosentin kehitys tilikausina 2010–2017.

Yritys on tehnyt erinomaisesti katetta koko tarkastelujaksolla käyttökateprosentin ollessa jokaisena tilikautena vähintään 20 prosenttia. Kyseiselle luvulle ei pystytä määrittämään tarkkoja ohjearvoja, koska käyttökateprosentin muodostuminen on riippuvainen yrityksen pääomarakenteesta sekä yrityksen toimialasta. (Alma Talent 2018b.) Vahvaan käyttökatteeseen on osasyynä se, että yritys ei vuokraa koneita tai laitteita, vaan omistaa ne itse.

5.2.4 Kokonaispääoman tuotto prosentti

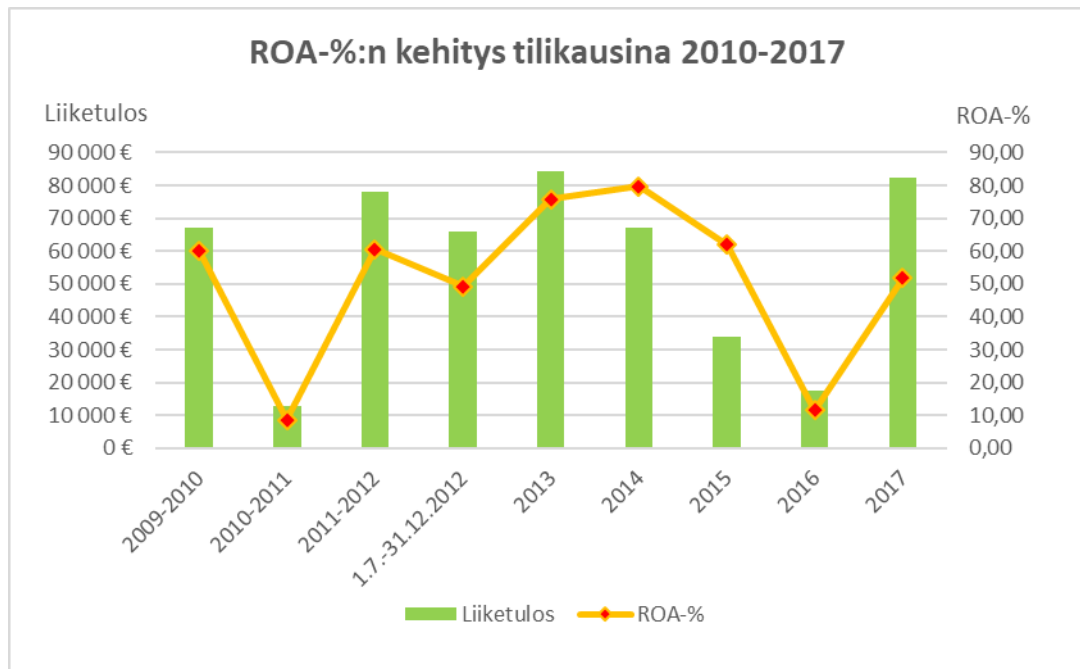
Yrityksen kokonaispääoman tuotto prosentti kertoo kaikkien yrityksen tekemien investointien tuoton suhteuttamalla liiketoiminnan tuloksen tilikaudella tehtyjen investointien määrään (Seppänen 2011, 73). Luku ilmaisee, paljonko liiketoimintaan sitoutuneelle pääomalle on kertynyt tuottoa tilikauden aikana (Alma Talent 2018c).

$$\text{Kokonaispääoman tuotto prosentti} = 100 \times \frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Taseen loppusumma}}$$

Kuva 4. Kokonaispääoman tuotto prosenttien laskukaava.

Hyvä	yli 10%
Tyydyttävä	5-10%
Heikko	alle 5%

Kuva 5. Kokonaispääoman tuottoprosentin viitteelliset ohjearvot (Alma Talent 2018c).



Kuvio 5. Kokonaispääoman tuottoprosentin kehitys tilikausina 2010–2017.

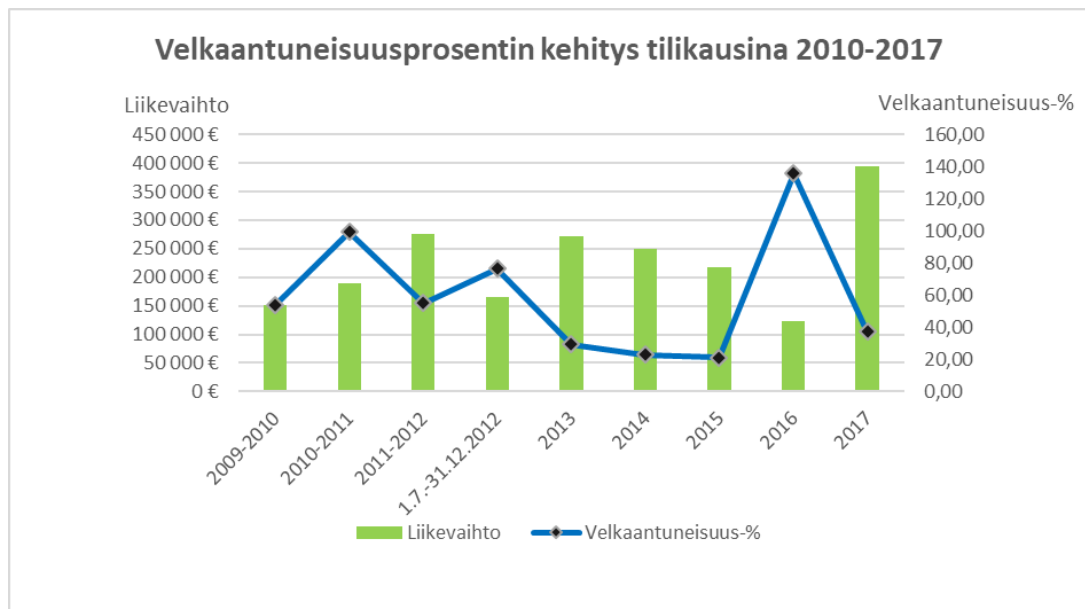
Yrityksen kokonaispääoman tuottoprosentti on ollut koko tarkastelutrendin ajalla positiivinen. Ainoastaan tilikaudella 2010–2011 prosentti oli tyydyttävällä tasolla ollen 8,63%, muutoin viitearvojen osalta jokainen vuosi on ollut tasoltaan vähintäänkin hyvä.

5.2.5 Suhteellinen velkaantuneisuusprosentti

Suhteellinen velkaantuneisuusprosentti kertoo, paljonko yrityksellä on ollut korollisia velkoja suhteessa liikevaihtoon (Seppänen 2011, 85). Tunnusluku liittyy yrityksen vakavaraisuuden mittaamiseen ja siinä verrataan velkojen suhdetta yrityksen toiminnan laajuuteen (Mukaihen Alma Talent 2018d).

$$\text{Suhteellinen velkaantuneisuusprosentti} = 100 \times \frac{\text{Taseen velat}}{\text{Liikevaihto}}$$

Kuva 6. Suhteellisen velkaantuneisuusprosentin laskukaava.



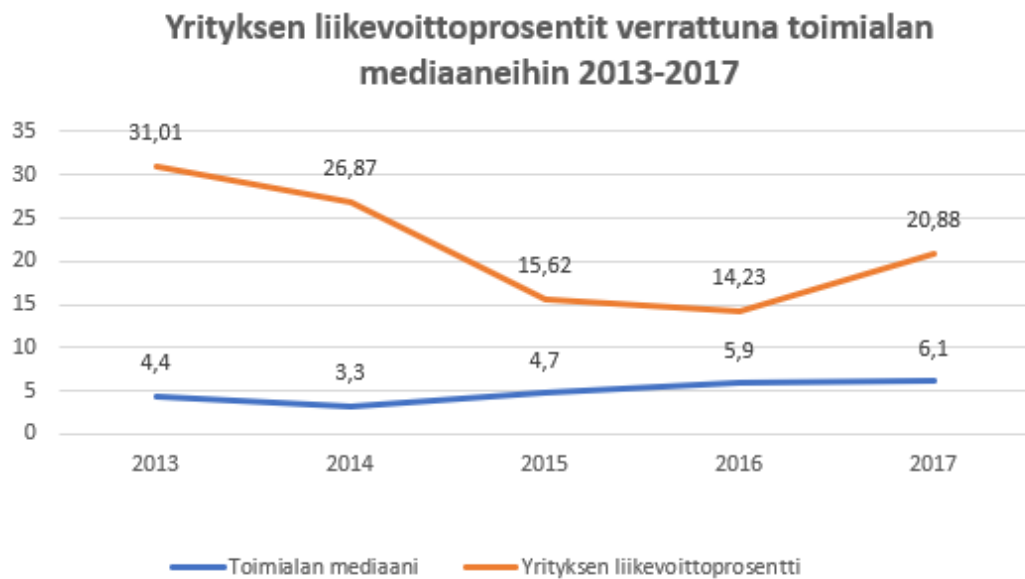
Kuvio 6. Suhteellisen velkaantuneisuusprosentin kehitys tilikausina 2010–2017.

Yrityksen toimialalla on yleistä suuri vieraiden pääomien määrä, koneiden ja laitteiden ollessa arvokkaita ja investointien ollessa kalliita. Vuonna 2010–2011 yrityksen velkaantuneisuusprosentti oli 99,11%, mikä tarkoittaa sitä, että yrityksellä oli melkein yhtä paljon velkaa kuin liikevaihtoa. Toinen suuri nousu prosentin osalta oli vuonna 2016 liikevaihdon ollessa noin 120 000 euroa, mutta velkaantuneisuusprosentin ollessa huimat 135,52%. Korkea velkaantuneisuusprosentti johtuu siitä, että yrityksellä oli vierasta pääomaa melkein 40 000 euroa enemmän kuin kyseisen vuoden 2016 liikevaihto oli. Siitä huolimatta yritys on selvinnyt veloistaan vahvan käyttökattensa ansiosta. Suhteellisen velkaantuneisuusasteen ohjearvot riippuvat pitkälti yrityksen toimialasta, mutta tuotannollisissa yrityksissä viitteellisiä ohjearvoja ovat alle 40% hyvä, 40%-80% tyydyttävä ja yli 80% heikko. (Yritystutkimus ry 2017, 70.)

5.3 Tuloksien vertailu

Tässä luvussa esitetään kaaviot, jotka on tehty yrityksen tilinpäätöksistä lasket-
tujen tunnuslukujen sekä toimialan mediaanien perusteella. Kaavioissa verrataan
sekä havainnollistetaan yrityksen tunnuslukuja toimialan keskiarvoihin vuosien
2013–2017 väliseltä ajanjaksolta. Vertailu käsittää ainoastaan viisi vuotta, koska
toimialan tunnusluvuista ei ollut saatavilla tietoa pidemmältä aikaväliltä.

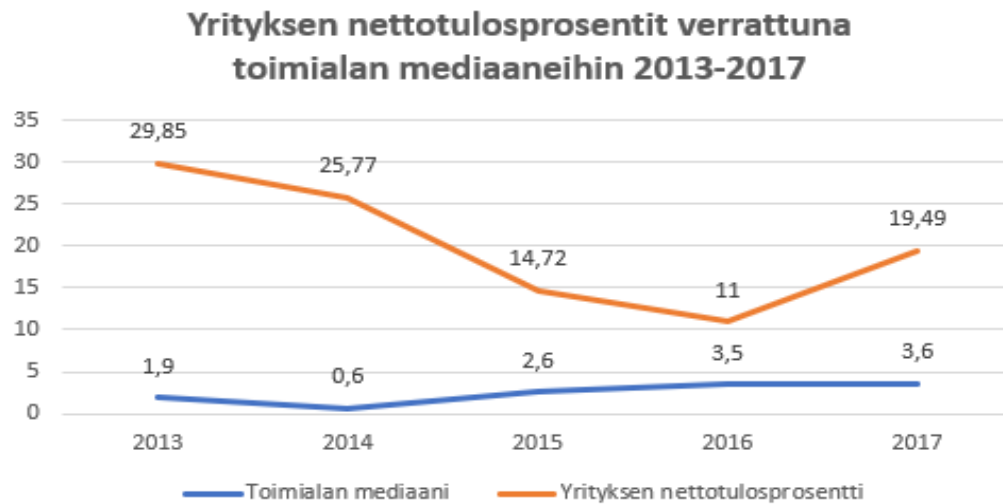
5.3.1 Liikevoittoprosentti verrattuna mediaaneihin



Kuvio 7. Yrityksen liikevoittoprosentit verrattuna toimialan mediaaneihin 2013–2017.

Tarkastelujakson aikana vuosina 2013–2017 yrityksen liikevoittoprosentit liikkui-
vat arvojen 14,23% sekä 31,1% välillä, joten ne ovat olleet erinomaisella tasolla
toimialan mediaaneihin verrattuina, jotka liikkuivat arvojen 3,3% ja 6,1% välillä.

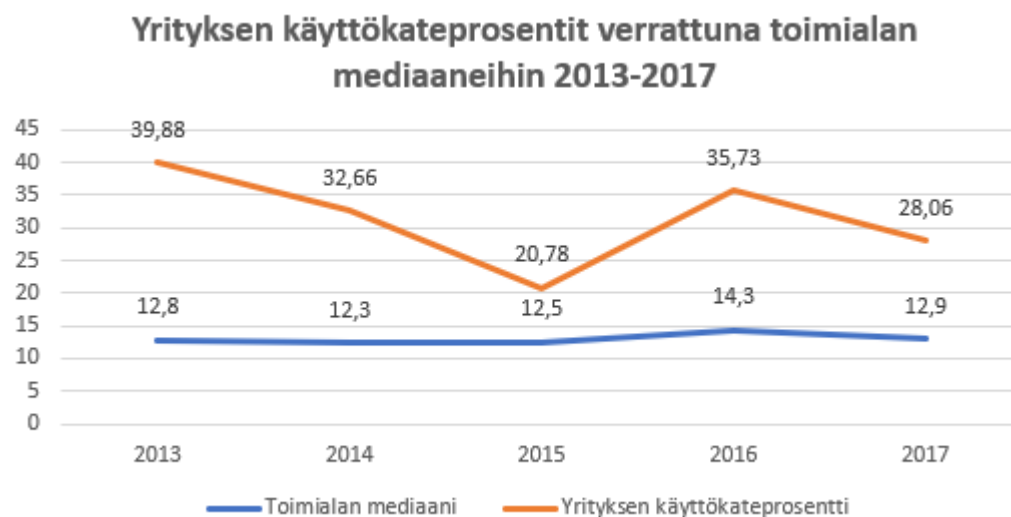
5.3.2 Nettotulosprosentti verrattuna mediaaneihin



Kuvio 8. Yrityksen nettotulosprosentit verrattuna toimialan mediaaneihin 2013–2017.

Vuosina 2013–2017 yrityksen nettotulosprosentit vaihtelivat arvojen 11% ja 29,85% välillä, joten ne ovat myöskin olleet erittäin hyvällä tasolla verrattuna toimialan mediaanien arvoihin, jotka liikkuvat arvojen 0,6% sekä 3,6% välillä jäaden huomattavasti pienemmiksi.

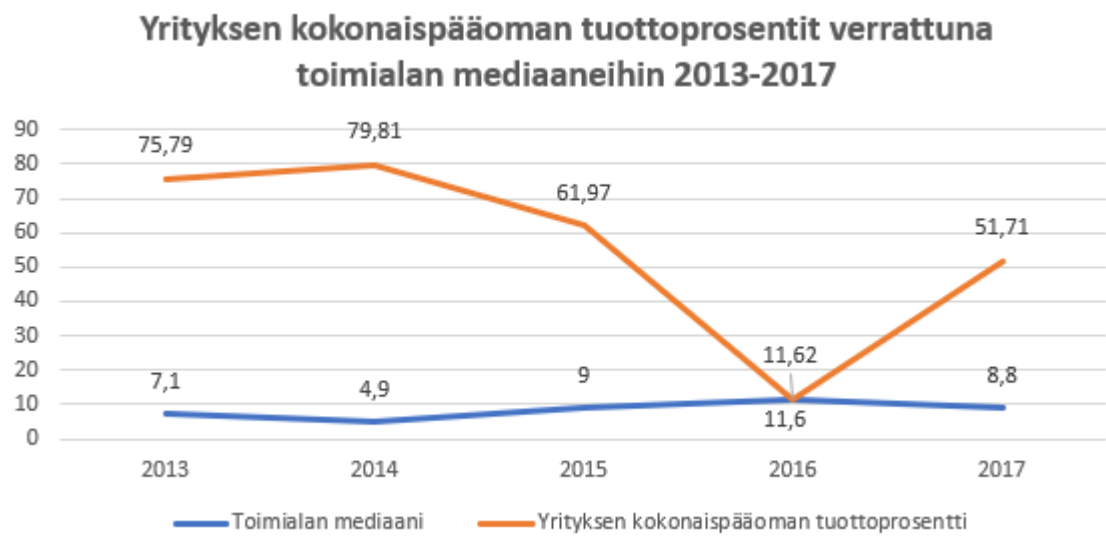
5.3.3 Käyttökateprosentti verrattuna mediaaneihin



Kuvio 9. Yrityksen käyttökateprosentit verrattuna toimialan mediaaneihin 2013–2017.

Yrityksen käyttökateprosentit liikkuvat arvojen 20,78% ja 39,88% välillä, joten ne olivat erinomaisella tasolla toimialan mediaaneihin verrattuna, jotka liikkuvat arvojen 12,3% sekä 14,3% välillä.

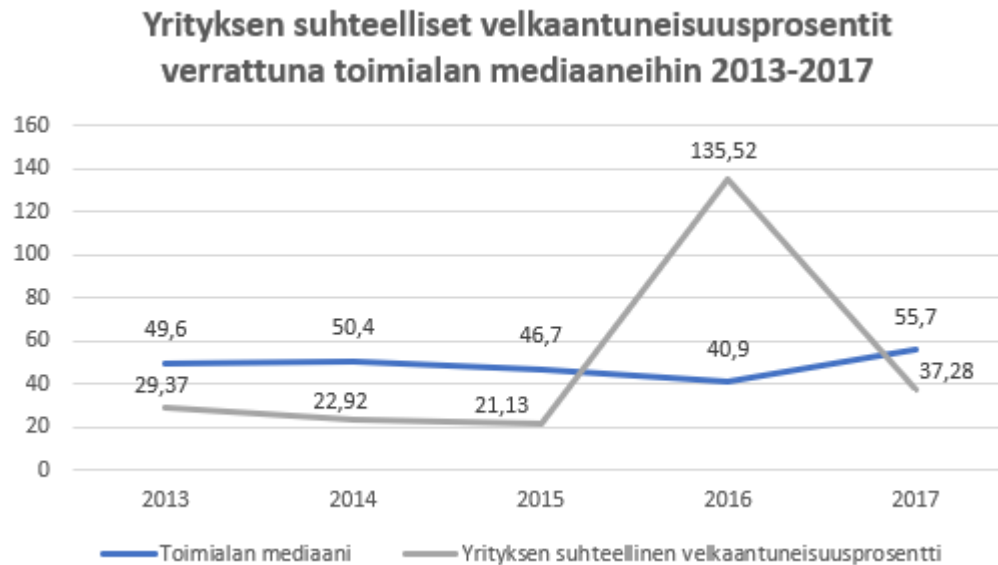
5.3.4 Kokonaispääoman tuotto prosentti verrattuna mediaaneihin



Kuvio 10. Yrityksen kokonaispääoman tuotto prosentit verrattuna toimialan mediaaneihin 2013–2017.

Yrityksen kokonaispääoman tuotto prosentit liikkuvat arvojen 11,62% sekä 79,81% välillä, jolloin ne ovat toimialan mediaaneihin verrattuna selkeästi paremmalla tasolla, koska toimialalla arvot liikkuvat lukujen 4,9% ja 11,6% välisellä tasolla.

5.3.5 Suhteellinen velkaantuneisuusprosentti verrattuna mediaaneihin



Kuvio 11. Yrityksen suhteelliset velkaantuneisuusprosentit verrattuna toimialan mediaaneihin 2013–2017.

Yrityksen velkaantuneisuusprosentit liikkuvat vuosina 2013–2017 arvojen 21,13% ja 37,28% välillä ja ne olivat pääsääntöisesti matalammalla tasolla kuin toimialan mediaanit, jotka liikkuvat arvojen 40,9% ja 55,7% välillä. Vertailun ulkopuolelle jää vuosi 2016, jolloin yrityksen velkaantuneisuusaste nousi poikkeuksellisen korkeaksi aina arvoon 135,52% saakka.

6 Johtopäätökset ja pohdinta

Tämänkaltaista tutkimusta kohteena olevaan yritykseen ei ole koskaan aiemmin tehty. Erilaisten tunnuslukujen kautta saatu informaatio ja sen hyödyntäminen vertaamalla saatuja tuloksia toimialan yleisiin keskiarvoihin antoi paljon uusia näkökulmia kohdeyrityksen toimintaan eri vuosina.

6.1 Johtopäätökset

Tutkimuksen kivijalkana ja tärkeimpänä aineistomateriaalina toimivat yrityksen eri vuosien tilinpäätökset. Tässä tapaustutkimuksessa käytetty tutkimusmenetelmä oli kvantitatiivinen, koska käytössäni ollut aineisto oli tilastollista. Huomio painotui etenkin taseeseen ja taseen vastaavaa-puolelta (kuva 1.2) löytyviin käyttöomaisuuden eriin, koska tutkimuksen kohteena olivat yrityksen investoinnit sekä niiden tuottavuus. Yrityksen tilinpäätöksissä ei ollut muita liitetietoja kuin poistosuunnitelmat. Yritys tekee vuosittain poistonsa elinkeinoverolain 25% maksimi-poistoina, mikä osaltaan pienentää yrityksen verotettavaa tulosta. Käyttöomaisuuskirjanpidon huomioiminen oli tärkeässä osassa tutkiessani yrityksen taseerittelyitä, koska sieltä sain tarkemmat tiedot yrityksen pysyvistä vastaavista.

Tutkimukseni yksi keskeisimmistä seikoista oli tilinpäätösanalyysin suorittaminen yrityksen eri vuosien välillä. Laskin tilinpäätöksistä keskeisimmät tunnusluvut ja vertasin niitä toisiinsa vuosien 2010–2017 tarkasteluvälillä, joiden pohjalta suoritin tunnuslukuanalyysin. Tekemäni analyysi painottui etenkin kannattavuuden sekä vakavaraisuuden tunnuslukuihin. Tutkimuksessani oli tärkeää käyttää prosenttimuotoisia suhdelukuja, millä helpotettiin tuloksien vertailua ja havainnollistamista keskenään. Huomioin myös mahdolliset tilinpäätöksen ja sen eri osien oikaisut, joita ei tarvinnut tässä tutkimuksessa tehdä.

Tilinpäätösanalyysin avulla voidaan myös kartoittaa yrityksen kannattavuuteen liittyviä riskejä, jotka ovat tällä toimialalla yleensä hyvin suuria. Riskin suuruuteen vaikuttaa olennaisesti liiketoiminnan kausiluonteisuus. Investointien ollessa suuria on yleistä, että yrittäjä joutuu antamaan pankille lainavakuuden lainan myöntämiseksi. Lainan vakuutena toimii useimmiten yrittäjän henkilökohtainen omaisuus, kuten maa-alue tai kiinteistö.

Toinen keskeinen aihe tutkimukseni suorittamisen osalta oli investointilaskenta. Tutkimukseni kohteena olevan yrityksen hankinnat olivat korvausinvestointeja. Investointilaskentamenetelmiä on olemassa useampia investoinnin kannattavuuden arvioimista varten, mutta kohdeyritykseni ei suoranaisesti käytä mitään niistä. Toimialalle tyypillisesti investoinnit ovat pääosin rahoitettuja vierasta pääomaa käyttäen. Koneiden ja laitteiden kulumista seurataan käyttötuntien avulla, minkä kautta pystytään arvioimaan ajankohta, jolloin uusi kone- tai laiteinvestointi on suoritettava.

Tilinpäätösanalyysin tarkastelujaksolla on yksi vuosi, jolloin yrityksessä ei ollut lainkaan ulkopuolista työvoimaa, mikä ilmenee kuluerätaulukon (kuvio 2) vuoden 2016 kohdalla menoerän ”Palkat ja palkkiot” puuttumisena. Yrityksen yhtiömuoto mahdollistaa yksityisottojen tekemisen, jolloin yrittäjä ei ole nostanut yrityksestä palkkaa. Yrittäjä on käyttänyt niitä sen vuoksi, että tällöin ei tarvitse maksaa sosiaaliturvamaksuja ja ennakonpidätystä erikseen, vaan ne maksetaan yrityksen tekemästä tilikauden tuloksesta.

Koska kommandiittiyhtiö on henkilöyhtiö, se ei ole itsenäinen verovelvollinen. Yrityksen kerryttämä tulo verotetaan omistajan tulona riippumatta siitä, onko omistajille jaettu voittoa. Yrityksen oman pääoman pysyvyys on yhtiömiesten päätösvallassa. Täten henkilöyhtiön yhtiömiehet voivat vapaasti sopia yrityksen voitonjaosta keskenään. Tarkat voitonjakoa koskevat määräykset löytyvät yrityksen yhtiösopimuksesta. (Tomperi 2017, 70–71.)

Yrityksen liikevoittoprosentissa on muutama kappale suurehkoja vaihteluja vuosina 2009, 2010 ja 2012. Liikevoittoprosentin suuriin vaihteluihin vaikuttavat merkittävästi ne seikat, että yrityksen toiminta on ollut hyvin pääomavaltaista, yrityksessä ei ole ollut jokaisena vuotena ulkopuolista työvoimaa, yrittäjä on käyttänyt yksityisottoja ja tarkastelujaksolle ajoittuu yksi katkonainen tilikausi. Vuonna 2012 yrityksessä vaihdettiin tilikautta, jolloin yrityksessä laadittiin välitilinpäätös ja täten lyhyt tarkastelujakso vaikuttaa osaltaan liikevoittoprosentin korkeaan arvoon. Liikevoittoprosentin vaihtelujen ymmärtämiseksi laskemani kuluerätaulukko havainnollistaa hyvin sitä, kuinka kausiluonteista yrityksen toiminta on tarkastelujaksolla ollut. Liikevoittoprosentti ei ole ollut missään vaiheessa tarkasteluvälillä negatiivinen. Toimialan mediaanilukuja oli saatavilla ainoastaan vuosien 2013–2017 väliseltä ajanjaksolta ja niihin verrattuna kohdeyrityksen liikevoittoprosentit ovat olleet erinomaisella tasolla, sillä ne olivat aika ajoin jopa 2-8 kertaa suurempia kuin toimialalla keskimäärin.

Nettotulosprosentin avulla havaitaan, paljonko yritys on konkreettisella toiminnallaan tehnyt tulosta verojen vähentämisen jälkeen. Kuvaajassa on osittain suuria muutoksia eri vuosien välillä, mikä johtuu toiminnan kausiluonteisuudesta. Tämä havaitaan myös kuluerätaulukon (kuvio 2) muutoksien kautta, kun kiinnitetään huomio kohtaan ”Poltto- ja voiteluaineet”. ”Poltto- ja voiteluaineet” -kuvaaja on suoraan verrannollinen siihen, kuinka paljon yrityksen koneilla ja laitteilla on

ollut töitä, koska mitä suuremmat polttoainekustannukset, sitä enemmän koneet ovat olleet käynnissä töiden tekemistä varten. Jokaisena tarkasteluvuotena yrityksen nettotulosprosentti on ollut positiivinen. Toimialan mediaaneihin vuosina 2013–2017 verrattuna yrityksen nettotulosprosentit ovat olleet 3-42 kertaa suurempia eli ne ovat olleet moninkertaisesti paremmalla tasolla.

Yrityksen käyttökateprosentilla selvitetään yrityksen liiketoiminnan kannattavuutta, kun yrityksen liikevaihdosta on vähennetty toimintakulut. Yrityksen käyttökateprosentti on ollut tarkastelujaksolla erittäin hyvällä tasolla ollen jokaisena vuotena vähintään 20 prosenttia. Korkea käyttökateprosentti selittyy sillä, että yritys omistaa kaikki koneet ja laitteet itse, eikä käytä vuokra- eli leasingkoneita yritystoiminnassaan. Vuosien 2013–2017 välillä toimialan mediaaneihin verrattuna yrityksen käyttökateprosentit ovat erittäin hyvällä tasolla ollen ajoittain jopa 2-3 kertaa suurempia kuin toimialan keskiarvot.

Investointien tuottavuutta kuvastaa hyvin yrityksen tilinpäätöksistä laskettu kokonaispääoman tuottoprosentti, joka on ollut erittäin hyvällä tasolla niin yleisiin viitearvoihin kuin toimialan mediaaneihinkin verrattuna. Ainoastaan tilikausilla 2010–2011 ja 2016 tuottoprosentti on ollut alle 12 prosenttia yrityksen tekemästä liiketuloksesta, mutta muina tarkastelujakson vuosina kokonaispääoman tuottoprosentti on ollut vähintäänkin huikeat 49,25 prosenttia. Toimialan keskiarvoihin verrattuna yrityksen kokonaispääoman tuottoprosentit ovat moninkertaisia, lukuun ottamatta vuotta 2016. Tältä osin voidaan todeta, että yrityksen liiketoimintaan sitoutunut pääoma on tuottanut vähintäänkin kiitettävästi. Kokonaispääoman tuottoprosenttia laskettaessa on huomionarvoista selvittää, kuvastaako laskukaava todellisuutta. Koska liikevoitto suhteutetaan taseeseen, on arvioitava, saadaanko näin selville todellinen tuotto. Ratkaisin tämän siten, että taulukoin kaikki yrityksen tekemät investoinnit tase-erittelyjen avulla yhdeksi taulukoksi, jolloin taseen muut erät eivät vaikuttaneet laskelmiini ja sain selville todelliset tuotot. Laskelmieni tuloksena havaitsin, että kokonaispääoman tuottoprosentti korreloi suhteellisen velkaantuneisuusprosentin kanssa ja tämän lopputuloksena kokonaispääoman tuottoprosentti kuvasti todellista tilannetta.

Investoinnit ovat useimmiten isoja ja kalliita, mikä näkyy yrityksen suhteellisen velkaantuneisuusasteen isoina nousuina. Toimialalle on yleistä, että vieraan pääoman määrät ovat suuria. Suurista velkaantuneisuusasteista huolimatta yritys on selvinnyt erinomaisesti lainavelvoitteistaan, mikä on osittain yrityksen vahvan käyttökaterakenteen ansiota. Toimialan mediaaneihin verrattuna vuosina 2013–2017 yrityksen velkaantuneisuusaste on ollut toimialan keskiarvoa matalampi, poikkeuksena vuosi 2016. Huomionarvoista on, että suhteellinen velkaantuneisuusaste korreloi kokonaispääoman tuottoasteen kanssa. Vuonna 2016 yrityksellä ei ollut paljoa töitä, jolloin liikevaihto jäi pieneksi, mutta vieraan pääoman määrä pysyi ennallaan. Tämä näkyy vuoden 2016 matalana kokonaispääoman tuottoasteen arvona (11,62%) sekä korkeana velkaantuneisuusprosenttina (135,52%). Vastaavasti vuonna 2017 työmäärä lisääntyi huomattavasti ja liikevaihto kasvoi monikertaiseksi, jolloin suhteellinen velkaantuneisuusaste laski jälleen toimialan mediaania matalammaksi arvoon 37,28% ja kokonaispääoman tuottoaste nousi moninkertaisesti suuremmaksi lukemaan 51,71%.

6.2 Pohdinta

Tutkimuksen tavoitteina oli selvittää yrityksen kone- ja laiteinvestointien tuottavuutta sekä liiketoiminnan kehittymistä 2010-luvun aikana, joissa onnistuin mielestäni melko hyvin, koska sain analysoitua yrityksen eri tilikausia suhteellisen kattavasti verraten niitä toisiinsa sekä toimialaan. Tehdessäni tätä tutkimusta pyrkimyksenäni oli käyttää kaikista hyödyllisimpiä tilinpäätösanalyysin tunnuslukuja mahdollisimman luotettavan sekä aiheenmukaisen tutkimuksen aikaansaamiseksi. Sain käyttöni todella runsaasti materiaalia tutkimuksen suorittamiseksi. Materiaali koostui pääsääntöisesti eri vuosien tilinpäätöksistä sekä erilaisista maksutositteista.

Työn teoreettisessa viitekehyksessä käsiteltiin yleisimmät investointilaskentamenetelmät, joita ei kuitenkaan ole mahdollista käyttää kohdeyrityksen toiminnassa. Yrityksen toimialan vuoksi kaikissa laskelmissa on oltava huomattavasti liikkumavaraa, koska yllättävät suuret menoerät on huomioitava. Koneiden ja laitteiden kanssa työskennellessä on varauduttava siihen, että jotakin hajoaa tai menee rikki. Kuljetus- ja maanrakennusalalla koneiden korjaaminen sekä huoltaminen

ovat huomattavia kulueriä, joiden suuruutta on kuitenkin täysin mahdotonta ennustaa etukäteen. Käsittelemäni laskentamenetelmät perustuvat pitkälti yrityksen kassavirtoihin sekä huomioivat rahan aika-arvoa, mikä on hyödyllistä, mutta ne eivät kuitenkaan tarjoa kohdeyrityksen investointien kannalta kaikkein olennaisinta tietoa. Käytin tämän tutkimuksen suorittamiseen esitellyistä menetelmistä investoinnin tuotto prosenttia, mitä yrityksen toiminnassa tai suunnitelmissa ei ole aikaisemmin käytetty. Sitä olisi mahdollista hyödyntää tulevaisuudessa enemmänkin, kun yritys on suunnittelemassa uusia investointeja.

Sain Toimiala Online -palvelusta toimialan vertailutiedot ainoastaan viideltä vuodelta, mikä jäi mielestäni hieman lyhyeksi ajanjaksoksi, koska olisin halunnut vertailutietojen kattavan koko tutkimukseni aikavälin eli vuodet 2010–2017. Vertailutiedot toimialan keskiarvoista ovat mielestäni suuntaa-antavia, koska tietokannasta ei pystynyt erottamaan eri suuruisia yrityksiä tai eri yhtiömuotoja, vaan sieltä löytyivät kaikki samaa toimialakoodia käyttävät yritykset.

Toteutettu tutkimus tarjosi yrittäjälle huomattavan paljon uusia näkökulmia ja lähestymistapoja yrityksen kone- ja laiteinvestointien suunnitteluun sekä liiketoiminnan kehittymisen seurantaan. Tutkimustulokset sekä tutkimuksen suorittamisessa hyödynnetyt tilinpäätösanalyysin eri osat voivat olla hyödyksi tulevaisuudessa sekä osaltaan auttaa yrittäjää arvioimaan entistäkin tarkemmin investointien kannattavuutta.

Reliabiliteetin eli tutkimuksen luotettavuuden sekä toistettavuuden kannalta tutkimukseni onnistui hyvin. Tutkimus on täysin toistettavissa, koska kuka tahansa samoja lukuja sekä materiaaleja käyttävä henkilö saa täysin samat tutkimustulokset aikaiseksi. Tutkimuksen validiteetti on mielestäni myöskin hyvä, koska tutkimuksessa onnistuttiin mittaamaan ja tarkastelemaan juuri niitä tietoja, joita oli tarkoituksenakin käsitellä.

6.3 Jatkotutkimuskohteita

Tämän tutkimuksen pohjalta olisi mahdollista tehdä lisää tutkimustyötä esimerkiksi investointien erilaisista rahoitusmenetelmistä tai tutkia tarkemmin toimialan pääomavaltaisuutta. Tässä tutkimuksessa ilmeni, että yrityksen pääomavaltai-

suus vaikuttaa merkittävästi erilaisiin tunnuslukuihin, jolloin tähän aiheeseen perehtymällä voitaisiin saada jopa uutta käyttökelpoista informaatiota tulevaisuutta varten.

Lähteet

- Alma Talent Oy, Tietopalvelut. 2018a. Nettotulos ja nettotulos-%. Alma Media Oyj. <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/kannattavuus/nettotulos-ja-nettotulos-prosentti> Luettu 2.10.2018.
- Alma Talent Oy, Tietopalvelut. 2018b. Käyttökate-%. Alma Media Oyj. <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/kannattavuus/kayttokate-prosentti> Luettu 2.10.2018.
- Alma Talent Oy, Tietopalvelut. 2018c. Kokonaispääoman tuotto-% (ROA). Alma Media Oyj. <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/kannattavuus/kokonaispaaoman-tuotto-prosentti-roa> Luettu 2.10.2018.
- Alma Talent Oy, Tietopalvelut. 2018d. Suhteellinen velkaantuneisuus-%. Alma Media Oyj. <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/vakavaraisuus/suhteellinen-velkaantuneisuus-prosentti> Luettu 3.10.2018.
- Alma Talent Oy, Tietopalvelut. 2018e. Liiketulos ja liiketulos-%. Alma Media Oyj. <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/kannattavuus/liiketulos-ja-liiketulos-prosentti> Luettu 14.11.2018
- Arantola, H. & Simonen, K. 2009. Palvelemisestä palveluliiketoimintaan – Asiakasymmärrys palveluliiketoiminnan perustana. Helsinki: Tekes.
- Eklund, I. & Kekkonen, H. 2011. Toiminnan kannattavuus. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Finnvera Oyj. 2018. Finnveran tilinpäätöstilastot. Toimiala Online. <http://www2.toimialaonline.fi/> Luettu 2.10.2018
- Grönroos, C., Hyötyläinen, R., Apilo, T., Korhonen, H., Malinen, P., Piispa, T., Ryyänen, T., Salkari, I., Tinnilä, M. & Helle, P. 2007. Teollisuuden palveluksista palveluliiketoimintaan. Helsinki: Teknologiateollisuus ry.
- Helander, N., Kujala, J., Lainema, K. & Pennanen, M. 2013. Avaimia asiakasläheisyyteen. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy.
- Hyötyläinen, R. & Nuutinen, M. 2010. Mahdollisuuksien kenttä – Palveluliiketoiminta ja vuorovaikutteinen johtaminen. Helsinki: Teknologiateollisuus ry.
- Ikäheimo, S., Malmi, T. & Walden, R. 2012. Yrityksen laskentatoimi. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Ikäheimo, S., Laitinen, E., Laitinen, T. & Puttonen, V. 2011. Laskentatoimi ja rahoitus. Vaasa: Vaasan Yritysinformaatio Oy.
- Jormakka, R., Koivusalo, K., Lappalainen, J. & Niskanen, M. 2015. Laskentatoimi. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Järvenpää, M., Länsiluoto, A., Partanen, V. & Pellinen, J. 2013. Talousohjaus ja kustannuslaskenta. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Kallio, M., Korhonen, P. & Salo, S. 2012. Johdatus kvantitatiiviseen analyysiin taloustieteissä. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Kallunki, J-P. 2014. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Talentum Media Oy.
- Kinnunen, J., Laitinen, E. K., Laitinen, T., Leppiniemi, J. & Puttonen, V. 2007. Avain laskentatoimeen ja rahoitukseen. Keuruu: KY-Palvelu Oy.
- Kirjanpitolautakunnan yleisohje. 2006. Tuloslaskelman ja taseen esittäminen. <http://tem.elinar.fi/tem/kirjanpi.nsf/all/19B2E6A66147A70EC225723A0055517E?openDocument> Luettu 1.10.2018
- Kirjanpitoasetus 1339/1997
- Kirjanpitolaki 1336/1997

- Knüpfer, S. & Puttonen, V. 2009. Moderni rahoitus. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Koponen, S. & Colliander, T. 2018. Kuljetusalan mutkainen taloushallinto. Tilisanomat. <https://tilisanomat.fi/taloushallinnon-erityispiirteet/kuljetusalan-mutkainen-taloushallinto> Luettu 14.8.2018.
- Neilimo, K. & Uusi-Rauva, E. 2005. Johdon laskentatoimi. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Niskanen, J. & Niskanen, M. 2016. Yritysrahoitus. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- OECD. 2017. Services Trade Policies and the Global Economy. Pariisi: OECD Publishing.
- Ossa, J. 2014. Yritystoiminnan verotus. Helsinki: Helsingin Kamari Oy.
- Salmi, I. 2012. Mitä tilinpäätös kertoo? Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Salmi, I. & Rekola-Nieminen, L. 2005. Tilinpäätöksen rakentaminen ja tulkinta. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Seppänen, H. 2011. Yrityksen analysointi ja tilinpäätös. Helsinki: Helsingin Kamari Oy.
- Siikavuo, J. 2016. Talous haltuun. Helsinki: Helsingin Kamari Oy.
- Tomperi, S. 2002. Kirjanpito ja kannattavuus. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Tomperi, S. 2016. Käytännön kirjanpito. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Tomperi, S. 2017. Yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Tuomi-Sorjonen, P. & Kosonen, P. 2015. Tilikausi. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Valli, R. 2015. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa: Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vilkkumaa, M. 2010. Yrityksen menestyksen mittarit – Tunnusluvut, yrityksen hinnan määrittäminen & tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Yrityskirjat Oy.
- Yritystutkimus ry. 2017. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Gaudemus Oy.